

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

**Eticky sporné aspekty mediálního pokrytí střelby ve
Fakultní nemocnici Ostrava na příkladu zpravodajské
stanice televize veřejné služby ČT24**

Diplomová práce

Autor práce: Tomáš Klézl

Studijní program: Žurnalistika

Vedoucí práce: PhDr. Václav Moravec, Ph.D. et Ph.D.

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 31. 7. 2023

Tomáš Klézl

Bibliografický záznam

KLÉZL, Tomáš. *Eticky sporné aspekty mediálního pokrytí střelby ve Fakultní nemocnici Ostrava na příkladu zpravodajské stanice televize veřejné služby ČT24*. Praha, 2023. 97 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce PhDr. Václav Moravec, Ph.D. et Ph.D.

Rozsah práce: 124 518 znaků.

Abstrakt

Hlavním tématem této diplomové práce jsou eticky sporné aspekty ve vysílání stanice veřejnoprávního média ČT24 o střelbě ve Fakultní nemocnici Ostrava. Podle zahraničních expertů mohou média svým informováním o podobných událostech inspirovat či motivovat potenciální pachatele, aby provedli další střelby. Cílem výzkumu je na základě kvalitativní analýzy s kvantitativními prvky a také rozhovorů se zúčastněnými novináři zmapovat zpravování České televize o střelbě ve Fakultní nemocnici Ostrava, zkoumat možné eticky sporné momenty a zjistit, zda ČT dodržela doporučení stanovené experty.

Analýza ukázala, že přístup České televize k informování o této události se lišil napříč jednotlivými problematickými body. Nejvíce o této rozpolcenosti svědčí zcela odlišný náhled na sdělování jména střelce a ukazování jeho fotografie. Zatímco celé jméno střelce ve sledovaném období nezaznělo ve vysílání ČT24 ani jednou, fotografii užívala televize běžně.

Česká televize si ve většině zkoumaných aspektů poradila se zpravodajstvím o střelbě ve Fakultní nemocnici Ostrava bez větších prohrěšků proti zásadám žurnalistické etiky referování o těchto událostech, které stanovili experti.

Mimo to se práce v teoretické části věnuje fenoménu masové střelby, jeho definicím a historii ve světě i v českém prostředí a představuje problematiku tématu v kontextu žurnalistické etiky.

Abstract

The main topic of this thesis are the ethically problematic aspects of the Ostrava University Hospital shooting news coverage in the broadcast of the public service media channel ČT24. According to foreign experts, the media coverage may motivate or inspire potential perpetrators to commit other mass shootings. The aim of this research is to map Czech Television's coverage of the Ostrava University Hospital shooting with the use of qualitative analysis with quantitative elements and interviews with participating journalists, investigate the ethically problematic moments and discover, if the Czech Television followed the guidelines provided by experts.

The analysis shown that Czech Television's attitude towards the media coverage of this event differed across the problematic points. This shows the most in terms of the different

approach the television took towards publishing the photography and the name of the shooter. While the Czech Television never used the full name of the shooter, it repeatedly showed the photo of the killer's face to the audience.

In majority of the investigated problematic points the Czech Television managed to cover the Ostrava University Hospital shooting without any significant offence against the principles of journalism ethics proposed by the experts.

Furthermore, the theoretical part of this thesis is dedicated to introducing the mass shooting phenomena, its definitions and history in both global and Czech context and explain the role of this problem in journalism ethics.

Klíčová slova

Masová střelba, žurnalistická etika, žurnalistika, Fakultní nemocnice Ostrava, televize, Česká televize

Keywords

Mass shooting, journalism ethics, journalism, Ostrava University Hospital, television, Czech Television

Title

Ethical problems of the Ostrava University Hospital shooting news coverage in the broadcast of the Czech Television channel ČT24

Obsah

Úvod	2
1 Teoretická část	4
1.1 Představení fenoménu masové střelby	4
1.2 Eticky sporné aspekty mediálního pokrytí masových střelb	9
1.3 Doporučení expertů médiím, jak informovat o masových střelbách	13
1.4 Střelba ve Fakultní nemocnici Ostrava	20
2 Výzkumná část	23
2.1 Metodologie	23
2.2 Střelba ve Fakultní nemocnici Ostrava ve zpravodajství České televize	27
2.3 Výsledky analýzy	41
2.4 Svědectví z České televize	51
Závěr	55
Použitá literatura	60
Teze diplomové práce	70
Seznam příloh	74

Úvod

Asi si nevybavím lepší vystižení tragédie, jakou byla střelba ve Fakultní nemocnici Ostrava z 10. prosince 2019, než slova, která před lety vyslovil jeden můj známý: „Je to takové naše malé 11. září.“ Stejně jako teroristické útoky na World Trade Center v americkém New Yorku byla i střelba v Ostravě pro občany města tak šokující a bezprecedentně tragickou událostí, že si zřejmě téměř každý Ostravan dodnes vybaví, kde zrovna byl a co dělal, když se o útoku dozvěděl.

Jako člověk, který ve městě strávil 19 let života, to mám stále v živé paměti i já. Jen pár chvil poté, co jsem převzal od kolegy ranní zprávařskou službu na jednom českém on-line médiu, mě čekal telefonát od mé babičky, praktické lékařky, v tu dobu zaměstnané v ostravské fakultní nemocnici: „Střelili se tady. Jsme zamčení v ordinaci a nevíme, co se bude dít.“

Zprvu jsem si nepřipouštěl, o jak vážnou událost může jít. Než jsem ale stihl začít informaci ověřovat, bylo jasné, co se stalo. Česko zažilo po útoku v Uherském Brodu další velkou masovou střelbu. Takovou, o jakých obvykle slyšíme spíše ze Spojených států amerických.

Když jsem pak večer odcházel z práce, ptal jsem se sám sebe, zda jsem odvedl svou práci při zpravování o této tragické události dobře. Zda jsem čtenářům poskytl všechny podstatné informace, a to takovým způsobem, aby mediální pozornost nemotivovala jiné podobně smýšlející jedince ke spáchání dalšího takového činu.

Věřím, že nejsem jediný novinář, který si tuto otázku ten večer pokládal. Vždyť zejména ve Spojených státech amerických jde o často probíraný problém žurnalistické etiky, a to nejen v redakcích, ale i na akademické půdě.

Jak dokládají průzkumy, z nichž některé zmiňuji v dalších kapitolách, USA čelí zhruba od útoku na střední školu Columbine v roce 1999 nevídané vlně masových střelb. Zahraniční experti přitom uvádějí, že se média dopouštějí při referování o těchto činech řady pochybení, která mohou motivovat další potenciální agresory, aby spáchali podobné činy. A to například opakovaným užíváním fotografie či jména střelce, dramatické prezentace nebo nevhodného jazyka.

Po každé střelbě tak přibývá článků i vědeckých prací, které se zabývají stejnou otázkou: Co mohou novináři udělat pro to, aby nepřispívali ke zhoršování této situace?

Tuto diskusi bych chtěl svou prací převést do českého prostředí. A kde jinde začít než u

dosud poslední události podobného charakteru v tuzemsku, kterou je právě střelba ve Fakultní nemocnici Ostrava, a jejího zobrazení ve zpravodajství média veřejné služby České televize a stanice ČT24.

Cílem práce je zmapovat zpravování České televize o střelbě ve Fakultní nemocnici Ostrava, zkoumat možné eticky sporné momenty a zjistit, zda se Česká televize dopustila chyb, o kterých ve svých pracích píšou zahraniční experti.

V teoretické části nejdříve představím fenomén masové střelby a vyjmenuji nejdůležitější příklady těchto událostí z historie. Následně za pomoci odborné literatury rozvedu nejzásadnější eticky sporné aspekty mediálního pokrytí střelb a vyjasním pojmy „efekt napodobitele“ a „efekt nakažlivosti“. Dále představím výčet doporučení pro média, která se nejčastěji objevují v pracích respektovaných autorů.

Na základě tohoto seznamu pak vypracuji výzkumné otázky, na které se pokusím odpovědět ve výzkumné části za pomoci kvalitativní analýzy a kvantitativních prvků, a to důkladným sledováním zpravodajství i publicistiky ČT24 po celý den střelby a také v následujících dnech v pořadu Události. Zaměřím se na užití jména a fotografie střelce, na celkový čas věnovaný střelbě, možnou bulvarizaci v jazyce a vizuální prezentaci, informování o osobním životě střelce, sdělování souvislostí s předchozími činy a opomíjení obětí. Pro dokreslení obrazu provedu rozhovory se dvěma moderátory a také zástupcem šéfredaktora zpravodajství ČT, kteří se na informování o střelbě podíleli.

Oproti originální tezi došlo v práci jen k drobným změnám. S vedoucím práce jsme se shodli, že bude příhodnější nazývat výzkumnou metodu „kvalitativní analýza s kvantitativními prvky“. Ze sledovaného období jsem také vyřadil dva dny, kdy se ČT věnovala tematicce pouze v několika vteřinách.

1 Teoretická část

1.1 Představení fenoménu masové střelby

1.1.1 Definice masové střelby

Jako první je vhodné představit, jaké události lze a jaké nelze považovat za masové střelby. Je třeba zdůraznit, že tento fenomén nemá jednotnou definici. Více autorů, institucí i mediálních domů přišlo s vlastním výčtem indikátorů, podle kterých posuzují, zda je určitá událost masovou střelbou, či nikoli. Zpravidla se shodují na tom, že jde o útok ozbrojeného člověka na více lidí, který se odehrává na veřejném místě. Jednotlivé definice se však nezdá liší v pohledu na to, od jakého počtu obětí se čin stává masovou střelbou. Některé instituce také do kategorie masových střelb nezahrnují typy událostí, jako jsou třeba loupeže, násilí mezi gangy nebo teroristické útoky.

Pro americký Federální úřad pro vyšetřování (FBI) je masová střelba incidentem, během kterého se jedna nebo více osob snaží na veřejném místě zabít lidi za pomoci střelné zbraně (Ray, 2023). Výzkumný institut amerického Kongresu definuje masové střelby následovně: „Incidenty, které se dějí na relativně veřejných místech, při kterých zemrou čtyři či více lidí – nepočítaje střelce. Ten si vybírá své oběti víceméně náhodně. Účelem tohoto násilí není loupež nebo terorismus.“ (Bjelopera ed., 2013, s. 4)

Dle Stanfordské univerzity jde o incident, během kterého je střelbou zraněno nebo zabito tři a více osob na jednom místě a zhruba ve stejný čas. Mezi tyto události pak nepočítá střelby spojené s organizovaným zločinem, obchodem s drogami nebo aktivitou gangů (Stanford University Libraries, 2016).

Nezisková organizace Gun Violence Archive užívá definici masové střelby jako incidentu, při kterém jsou zastřeleni alespoň čtyři lidé, nepočítaje střelce, na stejném místě v podobném čase (Gun Violence Archive, 2013).

Washington Post ve svých interních pravidlech zahrnuje do kategorie masových střelb každou událost, při které jsou zastřeleni alespoň čtyři lidé, opět nepočítaje střelce, a to na veřejném místě, pokud nejde o násilí mezi gangy (Berkowitz a Alcantara, 2019).

Český trestní zákoník pojem masová střelba neupravuje. Paragraf 140, odstavec 3 uvádí, že kdo úmyslně usmrtí dvě nebo více osoby, bude potrestán odnětím svobody na 15 až 20 let, případně výjimečným trestem (Zákon č. 40/2009 Sb. Zákon trestní zákoník).

1.1.2 Historie masové střelby

Ačkoli se masové střelby jako celospolečenské téma dostávají do veřejné diskuse teprve v posledních několika desetiletích, nejstarší zaznamenané příklady událostí, které alespoň částečně splňují uvedené definice, najdeme už na konci 19. století. Například v březnu roku 1891 zranil ve městě Liberty v americkém státě Mississippi bez zjevného motivu neznámý muž vyzbrojený brokovnicí na školní přehlídce 14 lidí, převážně dětí (Daily Alta California, 1891).

Právě ve Spojených státech amerických se podle Lankforda (2016) odehrává vůbec nejvíce masových střeľeb na světě. Mezi lety 1966 a 2012 se dle jeho výzkumu stalo 31 procent všech zaznamenaných masových střeľeb právě v USA, ačkoli jejich obyvatelstvo tvořilo jen pět procent světové populace.

Za zlomový moment v historii amerických i světových masových střeľeb a první střeľbu připomínající jejich současnou formu bývá považován útok Charlese Whitmana z 1. srpna roku 1966. Whitman, pětadvacetiletý student architektury a bývalý odstřeľovač námořních sil, nejdříve doma ubodal svou matku a svou manželku. Poté zabil tři lidi v hlavní budově Texaské univerzity v Austinu, vystoupal do 28. patra zdejší věže a začal střeľet na náhodné kolemjdoucí. Během 96 minut zavraždil 14 lidí, včetně nenarozeného dítěte, a 31 osob zranil. Řádění přerušili až dva policisté a jeden civilista, kterým se podařilo dostat až k Whitmanovi a zastřelit jej. Pachatel činil bez zjevného motivu. Před incidentem podle svých zápisků sám na sobě sledoval sklony k agresivitě (Wallenfeldt, 2016).

V době střeľby ještě neexistovaly jednotky rychlého nasazení a chyběla řádná koordinace bezpečnostních a záchranných složek pro nouzové situace. Bezprostředně po této střeľbě tedy v USA došlo k vytvoření prvních jednotek rychlého nasazení, což umožnilo rychlejší reakci na další události (Wallenfeldt, 2016).

Šlo o první událost tohoto druhu, kterou živě přenášela média. Univerzitní televizi se podařilo zaměřit kameru na vrchol věže, záběry z místa poté vysílala lokální televize KTBC najednou s živým vstupem rozhlasového redaktora. Televize přímo při střeľbě na místě také natáčela další záběry, které se později objevily ve večerních zprávách (Wallenfeldt, 2016).

Jde rovněž o první masovou střeľbu, která se dočkala zobrazení v kultuře. V roce 1975 například na motivy příběhu vznikl film *The Deadly Tower* s hercem Kurtem Russellem v

roli Whitmana (Gibbs a Conway, 2016).

Pravděpodobně jako u první události tohoto typu zde také sledujeme efekt napodobitele, který vysvětlím v pozdější kapitole. V listopadu téhož roku osmnáctiletý student střední školy Robert Smith zastřelil pět lidí v kosmetické škole ve městě Mesa v Arizoně. Policii poté přiznal, že ho k činu inspirovala právě střelba Charlese Whitmana (Day, 2016).

Zatímco v padesáti letech před událostí v Texasu záznamy uvádějí, že se v USA stalo 24 masových střelb, v dalších padesáti letech to bylo 135. Počet setrvale rostl, například z 13 v sedmdesátých letech na 30 v letech osmdesátých (Wilson, 2016). Také se začal zvyšovat počet obětí. Zatímco v sedmdesátých letech se neudála žádná masová střelba, která by měla osm a více obětí, v osmdesátých letech jich bylo pět (Berkowitz a Alcantara, 2019).

Tabulka č. 1 - Masové střelby v USA podle počtu obětí

Období	8 a více obětí	12 a více obětí	16 a více obětí
1966–1969	1(3%)	1(5%)	0(0%)
1970–1979	0(0%)	0(0%)	0(0%)
1980–1989	5(15%)	2(11%)	1(11%)
1990–1999	5(15%)	2(11%)	1(11%)
2000–2009	5(15%)	3(16%)	1(11%)
2010–Srpen 2019	18(53%)	11(58%)	6(67%)
Celkem	34	19	9

Zdroj: Lankford a Silver, 2019; Berkowitz a Alcantara, 2019

Počet masových střelb v USA dále rostl – v devadesátých letech se jich událo 37. Uprostřed dekády se ale začala četnost snižovat, a to poté, co byl v roce 1994 schválen federální zákaz útočných zbraní (Duwe, 2004).

Uprostřed tohoto období ovšem USA zažily další zlomový okamžik v historii masové střelby a jejích studií. 20. dubna 1999 spáchali dva studenti, Eric Harris a Dylan Klebold, útok na střední školu v obci Columbine v Coloradu. Poté, co se jim nepovedlo provést plánovaný bombový atentát, zaútočili na školu střelnými zbraněmi. Zavraždili 12 studentů a jednoho učitele, poté po krátké přestřelce s policií spáchali sebevraždu. Ačkoli nešlo o do té doby nejtragičtější masovou střelbu, událost se stala dosud nejhorším útokem na školu (Cullen, 2009).

Důsledky střelby byly tak rozsáhlé, že se pro ně vžil název „Columbine effect“. Tento fenomén označuje změnu pohledu na bezpečnost ve školách a související opatření na poli

zobrazování masových střelb v médiích. O střelbě vznikly desítky dokumentů a knih, stala se častým předmětem narážek v písničkách či seriálech (Meehan a kol., 2013).

Počet masových střelb se začal opět zdvihát v roce 2004, rok poté, co vypršel zákaz prodeje útočných pušek. Podle Ping-I Lin a kol. (2018) začal od tohoto roku prudce klesat průměrný interval mezi jednotlivými masovými střelbami.

Dosud nejhorší školní střelbu zažily USA v roce 2007, kdy třiatřicetiletý student Čo Sung-hui původem z Jižní Koreje zastřelil v kampusu univerzity Virginia Tech 32 lidí a 17 dalších zranil. Při zásahu policie spáchal sebevraždu. Další školní střelby s více než deseti oběťmi zažily Spojené státy 14. prosince 2012 v Sandy Hook (28 obětí), 1. října 2015 v Roseburgu (10 obětí), 14. února 2018 v Parklandu (17 obětí), 18. května 2018 v Santa Fe (10 obětí) a 24. května 2022 v Uvalde (22 obětí) (Gun Violence Archive, 2023).

Svou dosud nejhorší masovou střelbou si Spojené státy prošly 1. října 2017. Čtyřiašedesátiletý muž začal z pokoje v 32. patře hotelu v Las Vegas střílet na dav účastníků festivalu country hudby. Zabil 60 lidí a zranil 411 dalších, poté spáchal sebevraždu (Blankstein a kol., 2017).

Druhá dekáda 21. století byla v historii masových střelb ve Spojených státech zdaleka tou nejtragičtější. Zatímco v nultých letech se událo pět střelb s alespoň osmi oběťmi, tři s alespoň dvanácti a jedna s alespoň šestnácti, mezi lety 2010 a 2019 se odehrálo 18 střelb, při kterých zemřelo alespoň osm lidí, 11 s minimálně 12 oběťmi a šest s 16 a více oběťmi (Lankford a Silver, 2019).

Příklady masových střelb lze ale nalézt téměř po celém světě. Austrálie zažila největší vlnu mezi lety 1979 a 1996. Za tuto dobu je tam evidováno 13 masových střelb s pěti a více oběťmi. Při poslední z nich, střelbě v Port Arthur v roce 1996, zabil osmadvacetiletý útočník 35 lidí v turistickém letovisku. V důsledku této střelby Austrálie zásadně zpřísnila svou zbraňovou legislativu (Grimson, 2015).

Také ve Velké Británii se nejvíce masových střelb odehrálo v 80. a 90. letech. V roce 1987 zastřelil z neznámého důvodu sedmadvacetiletý střelec 16 lidí na několika veřejných místech v Hungerfordu (Broome a kol., 1988). O devět let později pak zavraždil čtyřiačtyřicetiletý muž 15 dětí a učitelku na základní škole v Dunblane ve Skotsku (Bauer, 2017).

Nejhorší školní střelba v historii Evropy se odehrála v říjnu 2018 v Kerči na Krymu, kde

osmnáctiletý student zastřelil 20 lidí a pak i sebe (BBC, 2016).

V rámci Evropské unie zažilo nejtragičtější školní střelby Spolková republika Německo. V roce 2002 zemřelo po útoku vyloučeného studenta 16 lidí na škole v Erfurtu. (ABC News, 2002).

Dvě z nejhorších školních střelb zažilo na počátku nového tisíciletí Finsko. V listopadu 2007 zavraždil osmnáctiletý student ve škole ve městě Tuusula osm lidí a pak zabil sebe. V září 2008 pak dvaadvacetiletý muž, zřejmě inspirovaný právě střelcem z Tuusuly, zabil na kampusu univerzity v Kauhajoki 10 lidí a následně sám sebe (Reuters, 2023).

V červenci 2011 podnikl Anders Breivik v Norsku vůbec nejtragičtější masovou střelbu v dějinách Evropy, kdy na ostrově Utoya zastřelil 67 účastníků tábora mládeže Strany práce. Ještě předtím nastražil bombu ve vládní čtvrti v Oslu, při jejímž výbuchu zemřelo osm lidí. Tento útok ovšem bývá kvalifikován jako teroristický, tím pádem nesplňuje kritéria všech představených definic masové střelby (Ray, 2023).

1.1.3 Masové střelby v českém prostředí

Dle dostupných informací Česká republika a Československo za svou historii zažily jen málo událostí, které alespoň částečně splňují představené definice masové střelby. Nejstarší z těchto případů se udál v roce 1981, kdy slovenský voják z neznámých důvodů zastřelil odcizeným služebním samopalem čtyři zaměstnance motorestu U Kadrnožky na Tachovsku. Následně ukradl automobil a po honičce s policií spáchal sebevraždu (Švec, 2023).

Nejtragičtější střelba v historii České republiky se stala v únoru 2015 v Uherském Brodě. Třiašedesátiletý Zdeněk Kovář, okolím popisován jako labilní člověk, zde v restauraci zastřelil osm lidí a jednoho těžce zranil. Během následného zásahu jednotky rychlého nasazení zabil také sám sebe (Drbohlav, 2015; Dolejší, 2016).

Tato střelba se nápadně podobá dříve zmíněným případům ze zahraničí. Pachatel si své oběti vybíral náhodně. Toužil po pozornosti médií a sám je kontaktoval, když pravděpodobně ihned po svém činu zavolal na linku Krimi zpráv televize Prima. Reportérovi, bývalému policistovi Pavlu Lebduškovi, se představil a řekl, že by měla televize na místo poslat štáb. Popsal, že má pistoli a rukojmí. Ihned po telefonátu reportér zavolal policii (Třeček a Pánek, 2016).

Další podobnou událostí byla až střelba ve Fakultní nemocnici Ostrava, které se věnuje tato práce.

1.2 Eticky sporné aspekty mediálního pokrytí masových střelb

Fenomén masové střelby bývá badateli (Meindl a Ivy, 2018; Schildkraut, 2019; Lankford a Madfis, 2018; Croitoru a kol., 2019, Sidhu, 2019) dáván do souvislosti s působením masových médií. Střelci, kteří se v minulosti prokazatelně inspirovali činem jiného pachatele, zpravidla získali veškeré informace o masových střelbách skrze média. Ta se tématům spojeným s těmito událostmi často detailně věnují, zveřejňují jméno a snímek pachatele, případně jiné materiály, které po sobě zanechal, jako jsou další fotografie, videozáznamy a manifesty. Způsob, jakým média informují o události, může zvýšit pravděpodobnost imitace masové střelby (Meindl a Ivy, 2018).

Zkoumání eticky sporných aspektů mediálního pokrytí masových střelb se v posledních letech stalo významným tématem na poli žurnalistické etiky. Badatelé se shodují, že se média při zpravování o masových střelbách dopouštějí řady chyb a přispívají k dalším takovým činům. Základní argumenty pro tuto myšlenku shrnuli své práci Lankford a Madfis (2018):

1.2.1 Mediální pokrytí masových střelb dává jejich pachatelům to, co chtějí

Tím, že se média detailně věnují zpravování o masových střelbách, činí jejich pachatele slavnými. Výzkumníci, kteří se zabývali motivacemi a myšlením masových střelců, se shodují na tom, že sláva, kterou těmto lidem přinášejí média, je jedním z hlavních motivačních faktorů pro spáchání jejich činů. Média je tedy za zločin odměňují tím, že jim dají, co chtějí. (Langman, 2018; Lankford, 2016; Newman, 2004). „Po letech, kdy se cítili jako nuly, oběti, vyvrhelové, si to pokusili vynahradit zoufalým pokusem na sebe přilákat pozornost, získat uznání společnosti a slávu. Zároveň se ale vyhnuli zatčení a trestu, protože spáchali sebevraždu předtím, než byli chyceni,“ komentuje motivace části střelců Lankford (2014, s. 357).

Serazio (2010) se ve své studii zabývá osobnostmi pěti různých pachatelů masových střelb. Uvádí, že tito lidé byli přesvědčeni, že se ve svém životě jednoduše musí proslavit, a je jim jedno, zda jako hrdinové, nebo jako padouši.

Johnston a Joy (2016) ve své práci dávají do souvislosti zvýšení počtu masových střelb od poloviny 90. let s rozšířením kabelových televizí a nepřetržitého čtyřicetihodinového zpravodajství, a také s rozvojem internetu. Připomínají, že televize začátkem 90. let odvysílaly první živé přenosy z války, tedy z konfliktu v Perském zálivu. Bezprecedentní

byla také mediální pozornost věnovaná případu bývalého amerického fotbalisty OJ Simpsona obviněného z vraždy své manželky a jejího přítele. „Budoucí vrazi dostali zprávu, že média se zájmem odvysílají násilí, včetně detailů o životech vrahů, motivacích a metodách, jak jen to bude možné,“ píše Johnston a Joy (2016).

Že může být sláva klíčovou motivací pro spáchání těchto činů, ukázala už střelba na škole v Columbine. Ve videích a zvukových nahrávkách, které střelci sami pořídili, opakovaně deklarují svou touhu po slávě. Oba střelci byli fanoušky násilných filmů, zejména snímku *Natural Born Killers* (Takoví normální zabijáci) z roku 1994 (Newman a Fox, 2009). Jak vyplývá z jedné z nahrávek, střelci z Columbine věřili, že se po jejich smrti budou režiséři Quentin Tarantino a Steven Spielberg „prát“ o zfilmování jejich příběhů (Langman, 2018).

Snahu získat si svým činem slávu přiznává i řada dalších střelců. Například pachatel z Omahy, který v roce 2007 obchodním centru zastřelil osm lidí a následně sebe, ve svém dopisu na rozloučenou uvedl: „Jen chci vzít pár sráčů s sebou. Ale představte si to, budu kurva slavný.“ (Meloy a kol., 2015)

Někteří před svým činem nebo těsně po něm sami oslovili média. Střelec ze školy Virginia Tech například zaslal mezi dvěma střelbami, které učinil, balík do televize NBC, který obsahoval DVD a 1800 slov dlouhý manifest, 43 fotografií, šestiminutový audiozáznam a 27 videí. Poté, co NBC balíček obdrželo, kontaktovalo policii a rozhodlo se část obsahu publikovat, konkrétně jedno z pachatelových videí (Windrem, 2007). Za to byla televize následně kritizována. Agentura Reuters například po střelbě citovala předsedu oddělení studií médií Fordhamské univerzity Paula Levinsona. „Bylo to špatné rozhodnutí. Není to veřejný činitel, není to terorista, kterého se snažíme dopadnout. Je to jen jeden blázen,“ uvedl (v Gershberg, 2007).

1.2.2 Mediální pokrytí motivuje masové střelce zabít co nejvíce lidí

Vědci (např. Duwe, 2004; Lankford, 2016) zabývající se problémem masových střelb a jejich mediálního pokrytí většinou ve svých dílech naznačují silnou souvislost mezi počtem obětí vraha a prostorem, který je mu v médiích věnován. Někteří střelci tedy jednají s myšlenkou, že jim slávu zajistí zabití co největšího počtu lidí.

Lankford (2016) přišel se zjištěním, že střelci, pro které byla jednou z motivací sláva, průměrně zavraždili či zranili během svých činů dvakrát více lidí než ti, pro které sláva motivačním faktorem nebyla.

Jak citovaný autor uvádí, tohoto faktoru si byli vědomi i mnozí střelci. „Zdá se, že čím více lidí zabijete, tím více jste ve světle reflektorů,“ uvedl například střelec z Umpquy (Lankford, 2016, s. 126). Střelci z Columbine si zasadili cíl způsobit „nejvíce smrtí v historii USA“ (Johnston a Joy, 2016). Pachatel ze Sandy Hook dokonce o „soutěži“ mezi střelci o zabití co nejvíce lidí psal články, které uveřejňoval na internetu (Lankford, 2016).

1.2.3 Mediální pokrytí masových střelců vede k efektu nakažlivosti a efektu napodobitele

Jedněmi z nejskloňovanějších pojmů v odborné literatuře věnující se vztahu médií a masových střelb jsou efekt nakažlivosti (contagion effect) a efekt napodobitele (copycat effect). Oba tyto koncepty pocházejí z oblasti behaviorální analýzy a označují způsoby, jakými se vzorce chování přenášejí z jednoho člověka na další.

1.2.3.1 Efekt napodobitele

Helfgott (2008) definuje zločin napodobitele jako „zločin inspirovaný jiným zločinem, o kterém psala média nebo byl fiktivně či umělecky zobrazen, přičemž pachatel zahrne aspekty původního činu do nového zločinu.“ Podle Suretta (2002) asi 25 procent všech zločinců přiznává, že je média nebo kultura alespoň nějakým způsobem inspirovaly pro uskutečnění jejich činů.

Efekt napodobitele bývá ve výzkumu masových střelb zmiňován zejména v souvislosti s útokem na coloradskou školu Columbine z roku 1999. Před touto střelbou výzkumníci sledovali, že střelci pro své činy hledali inspiraci zejména ve videohrách nebo filmech, uvádí Newman a Fox (2009). V případě střelců z Columbine šlo například o již zmíněný film *Natural Born Killers*, inspiraci lze najít také v americkém životopisném dramatu z roku 1995 *Rváčův deník*. Podle výzkumníků mohly v mladících podnítit chuť vraždit také násilné videohry, jako je například *Mortal Kombat* (Newman a Fox, 2009).

Columbine ale tyto kulturní produkty do velké míry nahradila, útočníci se spíše než v hrdinech z filmů a videoher začali vzhlížet v reálných osobách. Kvůli širokému mediálnímu pokrytí a také tomu, kolik se o ní dá ve veřejných zdrojích nalézt materiálů a kolik obsahu je s ní spojováno (desítky dokumentů včetně hraných, videohra), získala střelba prakticky kultovní status (Newman a Fox, 2009).

Výzkumníci považují Columbine za střelbu, která podnítila vůbec nejvíce dalších podobných událostí. Podle Follmana a Andrewse (2015) během patnácti let přímo

inspirovala 21 střelců, dalším 53 povedlo předem zabránit. Podle Langmana (2018) označilo 32 masových střelců útočníky z Columbine za své vzory. Osm dalších pak za vzor označilo vraha z Virginia Tech.

Tím, jak se útočníci vzhlíží k předchozím střelcům, se zabýval ve svém výzkumu z roku 2018 Peter Langman. Ten rozlišuje čtyři způsoby, kterými na své předchůdce odkazují:

Idolizace hrdinů. Mnoho pachatelů hovoří o předchozích střelcích jako o svých hrdinech či idolech. Těmito slovy nazýval střelce z Columbine nebo z Virginia Tech například pachatel ze Seattle Pacific University či útočník ze Sandy Hook, který měl zálibu ve studiu masových střelců.

Uctívání. Silnější forma idolizace. Podle Langmana (2018) někteří útočníci idolizují své předchůdce natolik, že jim přisuzují status bohů a ve svých materiálech užívají slovník běžně spojovaný s náboženstvím. Toto se opět týká zejména střelců z Columbine. Pachatel z Virginia Tech o nich psal jako o „mučednících“ – označil je tedy slovem běžně užívaným pro osoby, které zemřely za svou víru nebo přesvědčení. Střelec z Dawson College je zase označil „moderní svaté“. Minimálně dva střelci dle Langmana (2018) došli tak daleko, že vrahy z Columbine označili za „bohy“. Jde o střelce z německého Emsdettenu z roku 2006 a také muže, který v roce 2014 zaútočil nožem na školu v pensylvánském Murrysville. „Stal jsem se prorokem, abych šířil slovo boha, E. H.“ uvedl střelec v dopise, který byl nalezen v jeho skřínce.

Osobnostní blízkost. Velmi běžně uvažují střelci o předchozích pachatelích jako o někom, s kým se ztotožňují a s kým sdílí životní příběh či vnitřní prožívání. Langman (2018) tyto pocity nachází znovu například u střelce z Emsdettenu nebo z Weis Market.

Posedlost. Minimálně u dvou střelců Langman (2018) zaznamenává určitý typ poblázněnosti blízký zamilovanosti. Například střelec z Orange High School napsal ve svých zápiscích o jednom z pachatelů Columbine, že šlo podle jeho názoru o velmi hezkého chlapce a že pokud by byl dívkou, tak by s ním šel na ples.

1.2.3.2 Efekt nakažlivosti

Kromě efektu napodobitele výzkumníci hovoří také o efektu nakažlivosti. Nakažlivostí se v behaviorální vědě rozumí šíření určitého chování v rámci jedné skupiny. Podle některých studií (Helfgott, 2008; Towers, 2015, Pescara-Kovach a Raleigh, 2017) se v týdnech následujících po obzvláště závažné střelbě zpravidla zvyšuje frekvenci událostí podobného

charakteru. Mluví se tak o efektu nakažlivosti, který má na rozdíl od efektu napodobitele krátkodobou podstatu.

Jasný příklad tohoto efektu nachází Lankford a Madfis (2018) v sérii případů masových střelb z období pěti měsíců roku 2015. Nejdříve v červnu zabil útočník v kostele v Charlestonu devět lidí. Tohoto útočníka jako svůj zdroj inspirace poté přímo citoval střelec z Roanoke, který zastřelil televizní reportérku a kameramana. A jeho čin si zase dal za vzor vrah z Umpqua Community College.

Efekt nakažlivosti se snažilo několik studií dokázat matematickými metodami. Jednou z nejcitovanějších je studie od kolektivu autorů, který vedla Sherry Towers (2015). Jde o první studii, která matematické modely nakažlivosti, běžně užívané například na burze nebo pro studiích marketingu, aplikovala na masové střelby. Přinesla důkazy, že masové střelby v USA jsou do velké míry vyvolány těmi předchozími. Podle výpočtů vyvolá každá masová střelba 0,3 dalších podobných incidentů. Zvýšená pravděpodobnost dalšího útoku trvá 13 dní.

1.3 Doporučení expertů médiím, jak informovat o masových střelbách

Experti na téma masových střelb (Langman, 2018; Meindl a Ivy, 2017; Lankford a Madfis, 2018; Schildkraut, 2019) ve svých pracích zmiňují výčet doporučení pro média, jak o tématu masových střelb informovat, co dodržet a čemu se vyhnout. Jednotlivé výčty se liší počtem uvedených položek, jejich konkretizací i charakterem.

Ve všech zkoumaných publikacích se objevila zásada o omezení ukazování fotografie a zmiňování jména útočníka. Tomuto se zevrubně věnují kampaně jako No Notoriety nebo Don't Name Them. Do role hlavního doporučení to staví také Lankford a Madfis (2018). Ve svých textech jej zmiňují také Schildkraut (2019) a Meindl s Ivym (2017).

Ve všech zkoumaných textech se také objevují doporučení, jak informovat v kontextu střelby o minulých podobných útocích. Meindl s Ivym (2017) a také Schildkraut (2019) zmiňují, že by se média měla vyhnout popisování masové střelby jako nastupujícího trendu.

V dalších bodech už se zmiňované texty zcela neshodnou. Lankford a Madfis (2018) popisují, že mimo vynechání jména a fotografie mohou média jinak informovat o činech do jakéhokoli detailů chtějí. Obě zmíněné kampaně i další autoři ale uvádějí řadu dalších doporučení.

1.3.1 Užití jména a fotografie střelce

Zveřejňování jména a podoby střelce je podle odborníků problematické ze dvou hlavních důvodů. Média publikováním těchto údajů přinášejí pachatelům určitou formu slávy. Jak již bylo zmíněno dříve, právě snaha proslavit se bývá motivací velké části střelců k jejich činu. Podle Lankforda a Madfise (2018) část masových vrahů přemýšlí podobně jako někteří umělci, vynálezci nebo novináři – pokud by se pod jejich dílem neobjevilo jejich jméno, byli by znatelně méně motivovaní.

Zveřejnění jména a podoby střelce může také přispět k jeho „kultu“ a zvýšit riziko, že se stane vzorem pro jiné. Lankford a Madfis (2018) právě zastavení uveřejňování těchto údajů o pachatelích považují za zásadní prostředek, jak zabránit dalším podobným událostem v budoucnosti. „Masoví střelci by už nedostávali všeobecnou pozornost, která z nich dělá vzory pro jiné a de facto celebrity.“ (Lankford, Madfis, 2018, s. 7)

„Ukazování pachatelovy fotografie nebo jména může být bráno jako odměna,“ souhlasí Meindl a Ivy (2018, s. 249).

Zásada omezovat zveřejňování podoby a jména pachatele v médiích byla v minulosti středobodem dvou výrazných společenských kampaní. V roce 2012 zahájili příbuzní jedné z obětí útočnicka, který v kině v Auroře v Coloradu toho roku zastřelil 12 lidí, kampaň s názvem No Notoriety. Vyzývali společnost k tomu, aby po médiích žádala zodpovědné mediální pokrytí pro dobro a bezpečnost veřejnosti. Kampaň rovněž volala po minimalizaci zdůrazňování osobnosti střelce s tím, že by mělo být jeho jméno řečeno ve zprávách jen v nejnutnějších případech (No Notoriety).

Další významnou kampaní je od roku 2015 Don't Name Them centra ALERTT Texaské státní univerzity, které se zabývá tréninkem bezpečnostních složek pro zásahy proti aktivním střelcům a také výzkumem fenoménu masové střelby. Autoři kampaně na svých stránkách sdělují, že je sice důležité, aby média veřejnosti sdělovala jméno a podobu pachatele v době, kdy je po něm vyhlášeno pátrání, pokud je ale již střelec mrtvý či v rukou policie, měla by média přestat o jeho jméně či podobě informovat. „Sociologové a kriminologové by měli studovat zločince, ale nesmíme glorifikovat útočníka tím, že mu dáme prostor v médiích,“ uvádí hnutí (Don't Name Them, 2015).

Ke kampani se připojila nadace I Love U Guys, která se zabývá bezpečností na amerických školách, a také Federální úřad pro vyšetřování. Jak zdůrazňuje Singh Sidhu (2017),

příslušníci FBI už ve svých mediálních výstupech tuto metodu několikrát použili. Například její ředitel James Comey na tiskové konferenci po dopadení pachatele střelby v nočním klubu v Orlandu na Floridě, který zabil 49 lidí a dalších 53 zranil, odmítl uvést jeho jméno s tím, že právě sláva je tím, co motivuje lidi jako on k podobným činům. Dále požádal média, aby tohoto vzoru následovala, ačkoli jméno vraha už dříve ten den proniklo na veřejnost.

Autoři (Lankford a Madfis, 2018; Schildkraut, 2019; Meindl a Ivy, 2018) se ovšem shodují, že existují výjimečné okolnosti, kdy je nutné jméno a tvář pachatele ukázat. Jejich doporučení se nevztahují na situace, kdy je vrah stále na útěku a policie potřebuje pomoc veřejnosti s jeho dopadením. Jak ale upozorňují Lankford a Madfis (2018), v případě veřejných masových střelb tato situace příliš často nenastává, a pokud ano, nejde o dlouhé časové období. V tom se liší od teroristických útoků, kdy se mohou tváře hledaných pachatelů objevovat na obrazovce i několik týdnů, měsíců či let.

Lankford a Madfis (2018) také zmiňují, že ve výjimečných případech mohou mít fotografie či videa zachycující útočníka vysokou zpravodajskou hodnotu. Některé z nich mohou například ukázat veřejnosti typické chování takového útočníka, což může přispět k prevenci těchto činů. V takovémto případě by ovšem média dle Lankforda a Madfise (2018) stále neměla sdělovat útočnickovu identitu a rozmazat mu obličej.

Argumentují také, že přijetí tohoto způsobu informování může zlepšit obraz médií v očích veřejnosti, jejíž část může novináře vnímat jako senzacechtivé a motivované pouze ziskem. „Pokud velká média odmítnou publikovat fotografie a zobrazení masových střelců, mohlo by to obnovit důvěru v jejich instituce v době, kdy je jejich vnímání poměrně negativní.“ (Lankford a Madfis, 2018, s. 7)

Fox a kol. (2021) nicméně argumentují, že navrhované opatření je jen velice složitě převeditelné do praxe. Zveřejnění jména a fotografie je podle nich stejně zpravodajsky hodnotné v případě střelců i obětí.

1.3.2 Nebulvarizovat a nepřístupovat k události jako k senzaci

Podle Meindla a Ivyho (2018) může zpravodajství plné dramatu a senzací zvýšit atraktivitu masové střelby a přitáhnout jí nepřiměřenou pozornost. Dramatická, barevná a dynamická vizuální prezentace, v televizi například skrze lištu či označení „breaking news“, může vykreslit čin jako něco atraktivního, zábavného.

Výzkumníci také varují před konkrétními slovy, které média často používají. Podle nich by

se měla vyhnout emoce vzbuzujícím slovům jako „rampage“ (řádění), bloodshed (krveprolití) nebo masakr. Místo toho by měla média komunikovat strohým, neutrálním jazykem, co nejvíce se držet faktů a dodržovat umírněnou vizuální prezentaci (Schildkraut, 2019).

1.3.3 Nesdělovat souvislost s předchozími činy

Meindl a Ivy (2018) argumentují, že popisování masových střelb jako fenoménu, který je na vzestupu, může přetvářet obraz těchto událostí v něco, co je běžné, normální. Právě normalizace těchto činů může potenciální pachatele nalákat ke spáchání podobného činu. Pokud má trend zpravodajskou hodnotu, měla by o něm média informovat, ale odděleně od popisování konkrétního činu.

Schildkraut (2019) argumentuje, že velký prostor v médiích může masové střelby vyobrazit jako fenomén, který se děje častěji, než tomu ve skutečnosti je. Tato prezentace může mít za cíl efekt morální paniky, kdy mohou být masové střelby vnímány jako jeden z hlavních problémů společnosti na úkor jiných, ještě naléhavějších témat, a tak mohou být zneužívány politiky nebo zájmovými skupinami. Experti například upozorňovali, že ačkoli se po útoku na škole v Columbine stalo veřejným tématem číslo jedna násilí mezi mladistvými, dle statistik hrozilo nezletilým větší nebezpečí ze strany jejich rodičů a zákonných zástupců (Burns a Crawford, 1999).

Toto podle Schildkraut (2019) platí i dnes. Vraždy činí „pouze“ 1,2 procenta z násilné kriminality v USA. A masové vraždy tvoří jen zlomek této formy zločinu. Jen zřídka ale média podle ní při informování o vzrůstu střelb uvádí tento kontext. Novináři by se také měli vyvarovat srovnávání jednotlivých činů, například popisování určité střelby jako „nejhorší masové střelby v historii USA“. Tyto titulky mohou ve střelcích vzbudit snahu překonat své předchůdce tím, že zabijí co nejvíce lidí (Lankford a Madfis, 2018).

1.3.4 Redukovat celkové zpravodajství

Podle výzkumníků (Schildkraut, 2019; Meindl a Ivy, 2018) je také důležité redukovat celkový čas věnovaný události ve zpravodajství. Média mají tendenci se masovým střelbám věnovat velmi obsáhle. Jak uvádí Schildkraut (2018), v době konání střelby na škole v Columbine přešla CNN na živé vysílání ještě během přestřelky a věnovala se jí pak nepřerušeně po dalších 6 hodin. ABC, CBS a NBC při večerních zpravodajských relacích odvysílaly dohromady 53 příspěvků souvisejících se střelbou, které dohromady trvaly čtyři

hodiny. V nadcházejícím roce se pak tyto televize střelbě na Columbine věnovaly v celkem 319 příspěvcích.

V padesáti největších amerických tištěných denících bylo o střelbě na Columbine v době studie Schildkraut (2019) uveřejněno více než 10 tisíc příspěvků. Například v New York Times bylo publikováno jen v prvních 30 dnech po střelbě 170 článků.

Schildkraut (2019) dále radí médiím, aby zvážila, na jakou pozici články o školních střelbách umisťují. Upozorňuje, že mezi lety 2000 a 2012 byl každý pátý z celkem 564 příspěvků o masových vraždách v New York Times umístěn na první straně novin.

Meindl a Ivy (2018) vyjadřují názor, že masové střelby není vůbec třeba pokrývat živými zpravodajskými vstupy a přenosy tiskových konferencí. Místo toho by měli novináři o událostech informovat pouze skrze tiskové zprávy z oficiálních zdrojů.

Schildkraut (2019) hovoří také o tom, že by média neměla vůbec užívat fotografie z místa, a to ani ty, které nezachycují střelce. Místo toho se měla držet ilustračních snímků z fotobank.

„Minimalizace množství prostoru střelbám ve zpravodajství může pomoci snížit předpoklad jejich vysoké zpravodajské hodnoty a následně znehodnotit potenciální odměnu, kterou si střelec od provedení svého činu slibuje,“ píše Schildkraut (2019, s. 283).

1.3.5 Omezit informování o osobním životě střelců a racionalizaci střelby

Zásadní změnu by měla média podle výzkumníků učinit v tom, jak informují o osobnostech střelců. Tedy o jejich osobních životech a názorech.

Jak uvádí ve svém díle Dave Cullen (2009), autor, který se zaměřuje zejména na střelbu na škole v americkém Columbine, média měla tendenci po události vysvětlovat čin chlapců tím, že byli šikanováni. Vznikl tak obraz dvojice outsiderů, kteří se vzbouřili proti těm, kteří je utlačovali (Cullen, 2009). Podle Schildkraut (2019) užívání tohoto narativu v posledních 20 letech v médiích ubývalo. Dále zmiňuje, že média často píší o střelcích jako o naštvaných či ztrápených lidech.

Podle Meindla a Ivyho (2018) by se média měla těmto zjednodušeným vysvětlením motivací střelců k činu vyhnout. Argumentují, že se jejich užíváním zvyšuje riziko, že se v osobnostech střelců zhlédnou jedinci se sklony k podobnému uvažování. Podle autorů by se měla média úplně vyhnout spekulacím o motivacích střelce.

Lankford a Madfis (2018) oponují, že informovat o osobním životě střelců je důležité. Zmiňují, že na veřejně dostupné informace z médií se často spoléhají vědecké práce, které se masovými střelbami zabývají, a s omezováním jejich zveřejňování by se značně ztížila práce výzkumníků. „Věděli bychom méně než nyní o behaviorálních strukturách těchto pachatelů a jak je zastavit,“ píše Lankford a Madfis (2018, s. 8).

Argumentují, že povědomí o osobnostních rysech a chování střelců jsou důležité také pro veřejnost. Podle autorské dvojice může zpravodajství čtenáře vzdělávat v tom, jak takového člověka včas rozpoznat a tím pádem zabránit jeho činu. Podle Lankforda a Madfise (2018) bylo v minulosti mnoha masovým střelbám zabráněno díky tomu, že si rodina nebo přátelé všimli změny chování u potenciálního pachatele, protože znali charakteristiky masových střelců z médií.

Schildkraut (2019) ovšem tvrdí, že právě vytváření dojmu, že je možné střelce rozpoznat podle určitých omezených vzorců chování, řešení nepřináší. Naopak to může přispívat k tomu, že bude každý mladý člověk trpící šikanou nebo osobními problémy považován za potenciálního masového střelce. „Když vezmeme v úvahu, že jsou masové střelby komplexními událostmi a jejich příčiny jsou stejně tak různorodé, prezentovat je a jejich pachatele v takto zjednodušujícím způsobu může být zavádějící,“ píše Schildkraut (2019, s. 285).

Předpisy expertů se také zabývají tím, zda publikovat či se jinak věnovat materiálům, které po sobě vrah zanechá. Může jít například o různé deníky či dopisy na rozloučenou. Někteří střelci mají také ve zvyku po sobě zanechat mnohastránkový manifest, ve kterém shrnují své myšlenky, motivace k činu, hlásí se k určitému hnutí nebo odkazují na ostatní střelce, ke kterým často vzhlíží (Langman, 2018; Lankford, 2016).

Jiní vrahové, zejména od doby rozšíření sociálních sítí v 21. století, po sobě zanechávají také audiovizuální stopu. Někteří pachatelé svůj čin dokonce naživo přenášeli na Facebook či další sociální síť. Zveřejňování těchto materiálů, pokud to není absolutně nutné, odmítají Schildkraut (2019) a také Meindl a Ivy (2018). „Šíření těchto informací může signalizovat, že masová vražda je efektivní způsob, jak šířit určitou zprávu“ (Meindl a Ivy, 2018, s. 250). Místo toho je na místě zmínit, že tyto materiály existují a analyzuje je policie.

1.3.6 Neopomíjet oběti

Podle kampaně No Notoriety by média měla při svém informování o násilných činech vyzdvihovat jména a podobu obětí či zraněných, aby „zaslala zprávu, že jejich životy jsou důležitější než činy vraha“ (No Notoriety, nedatováno). Větší soustředění na oběti navrhuje také kampaň Don't Name Them (2015).

1.3.7 Nepublikovat vizuální rekonstrukci události

Média by se měla vyhnout zveřejňování detailů o útoku či rekonstrukcím činů. Tyto informace mohou pro potenciální střelce sloužit jako návod a dále zvyšovat atraktivitu střelby, proto by se o nich mělo zpravovat jen velmi obecně, navrhuji Lankford s Matfisem (2018) i Schildkraut (2019).

Detailní popisování průběhu události včetně metod vrahů pomocí rekonstrukcí, vizualizací, grafik nebo i hraných dokumentů je přitom v médiích i dnes velmi obvyklé. Příkladem takového použití může být animovaná vizualizace střelby na škole v Parklandu. Tento původně policejní materiál uveřejnila například televize Fox News. Video ukazuje černý kruh (střelce) jak prochází místnostmi školy. Naráží přitom na zelené kruhy (studenti a učitelé), které se mění na žluté (zranění), případně modré (zavraždění) (Fox News, 2018). Rozsáhlých rekonstrukcí se dočkala střelba v Las Vegas v roce 2017, jedenáctiminutovou vizualizaci události publikovaly například New York Times (2017).

1.3.8 Doporučení v praxi

Otázky, jak eticky informovat o masových střelbách, si nekladou jen citovaní akademici a dobročinné organizace. Diskuse v posledních letech pronikla i do mainstreamu. Články na téma masových střelb a médií se pravidelně objevují na velkých internetových zpravodajských serverech, odborníci i reportéři z jednotlivých mediálních domů o tématu diskutují ve vysílání největších televizí (Schildkraut, 2018; Benveniste, 2021, Clayton, 2023).

Některá média tak začala sama tato doporučení přijímat a aplikovat je do svých vlastních interních předpisů, anglicky nazývaných guidelines. Lankford a Madfis (2018) upozorňují, že například média v Kanadě a Finsku již běžně dodržují zásadu nepublikovat fotografii a jméno střelce.

Mění se také přístup amerických médií. Už v roce 2015 sdělil moderátor stěžejních pořadů televize CNN Anderson Cooper, že již nebude vyslovovat jména pachatelů masových

střelb. Když v roce 2019 zastřelil pachatel ve městě Virginia Beach dvanáct lidí, většina médií jej již nejmenovala (McBride, 2019).

New York Times v roce 2021 publikovaly rozhovor s editorem živého zpravodajství Marcem Laceyem, který čtenářům blíže přiblížil redakční postupy svého média při referování o masových střelbách. Lacey například uvádí, že New York Times jméno střelce publikují, jakmile je potvrzeno úřady. Editoři pak pečlivě vybírají, jakou použít fotografii. Například vůbec neuveřejňují snímky, na kterých pachatel pózuje se zbraněmi. Stejně tak ani nepublikují nebo necitují manifest či jiná prohlášení střelce (Bahr, 2021).

Své zásady, založené zejména na sporadickém užívání jména střelce, v minulosti publikovalo také NPR. Po negativní odezvě čtenářů zklamaných z toho, že i tato nezisková organizace jmenovala v březnu 2021 pachatele střelby v Atlantě, editoři NPR oznámili, že dále zpřísní pravidla užívání zejména jména a fotografie střelce (McBride a Castillo, 2021).

1.4 Střelba ve Fakultní nemocnici Ostrava

1.4.1 Průběh události

Střelba ve Fakultní nemocnici Ostrava, o které pojednává tato práce, se udála ráno 10. prosince 2019 v Ostravě-Porubě. Pachatel přijel k nemocnici vlastním vozem značky Renault. Do areálu nemocnice vstoupil kolem 6:20 se záměrem zabít (Jiroušková, 2020). Poté se několik desítek minut různě pohyboval po nemocnici, dokud nezamířil do jedné z čekáren ve třetím patře nemocnice. V té ovšem sedělo méně lidí, než očekával. Šel tedy na oddělení kardiologie, jeho čekárna ale byla prázdná. Stejně tak měl nahlédnout do čekárny gastroenterologie, kde seděl pouze jeden pacient (Špičková, 2020).

Kolem 7:17 pak podle policie přišel do prostoru u výtahu na chodbě před čekárnou ambulance klinické úrazové chirurgie na třetím podlaží budovy polikliniky A. Prostor byl v tu chvíli plný lidí. Tam začal beze slov střílet do hlav a hrudníků přítomných, kteří čekali na vyšetření nebo doprovázeli své blízké. Na místě nebo krátce poté zemřelo šest osob, jedna žena po několika dnech podlehla zraněním. Dva lidé, které pachatel zranil, přežili (Jiroušková, 2020).

Policisté dostali první hlášení o střelbě telefonicky v 7:19 hodin od lékaře klinické úrazové chirurgie. První na místo přijely v následujících minutách policejní hlídky, které se nacházely v blízkosti nemocnice. Mezitím ale stihl pachatel z prostoru odjet. Poté se na místo postupně dostavili policisté oddělní hlídkové služby, zásahové jednotky, speciální

pořádkové jednotky, kynologové, kriminalisté, kriminalističtí technici, krizoví interveni, policejní vyjednávač, psycholog a také zdravotníci, hasiči a městští strážníci. Do akce se zapojila také letecká a pyrotechnická služba (Jiroušková, 2020).

Na tísňovou linku bylo v krátké době přijímáno velké množství dalších oznámení, včetně informací o podobě pachatele a jeho pohybu. Policisté začali vyhodnocovat kamerové záznamy z nemocnice i blízkého okolí a po krátké době zjistili popis pachatele, po kterém vyhlásili pátrání. Hovořili o muži v červené bundě. Zveřejnili také fotografii hledaného muže, po několika desítkách minut se ale ukázalo, že nejde o pachatele. Později na sociální síti umístili snímek skutečného střelce (ČT24, 2019).

Kolem 8:55 hodin byla známa totožnost pachatele, kterou policistům potvrdila i matka podezřelého muže a také další osoby, které kontaktovaly linku 158. Jako místo jeho posledního výskytu uváděli tito lidé Opavsko, kde po něm následně pátral policejní i záchranářský vrtulník. Následně byl podezřelý muž nalezen v obci Děhylov u vozidla se střelným poraněním, kterému i přes poskytnutou pomoc zdravotníků podlehl (ČT24, 2019).

1.4.2 Vyšetřování

26. srpna 2020 oznámil dozorující státní zástupce David Bartoš novinářům výsledky vyšetřování. To ukázalo, že střelba byla takzvanou rozšířenou sebevraždou – pachatel si plánoval vzít život, ale nechtěl v tom „být sám“. Žalobce uvedl, že nad rozhodnutím provést rozšířenou sebevraždou přemýšlel pachatel již delší dobu, samotný čin pak několik týdnů systematicky plánoval. Policie jeho čin nazvala „aktem odplaty“. „Chtěl po sobě zanechat nějaký odkaz. Aby nebyl jedním z řady nevléčitelně nemocných, kteří se zabili,“ uvedl Bartoš (Špičková, 2020).

Útočník měl pocit, že je nevléčitelně nemocný a že mu lékaři odmítají pomoci. Podle Bartoše utrpěl pachatel v polovině roku 2019 úraz a od té doby pociťoval úzkostlivou starost o své zdraví (Špičková, 2020). Byl přesvědčený, že trpí rakovinou. To ale vyloučili lékaři, místo toho usoudili, že jeho potíže souvisí spíše s duševním zdravím a doporučili mu návštěvu psychiatra, kterou neučinil (Jiroušková, 2020).

Média také informovala o tom, že pachatel o svých zdravotních potížích komunikoval se známým zpěvákem Davidem Stypkou. Pachatel byl podle Stypky přesvědčený, že trpí stejně jako on rakovinou slinivky a zpěváka žádal, aby mu tuto diagnózu potvrdil. Psali si asi dva týdny přes aplikaci Messenger (Hromková a Janouš, 2019a).

Že měl pachatel psychické problémy, potvrdili i znalci. Zároveň ale uvedli, že netrpěl žádnou duševní poruchou, která by snižovala jeho přičetnost (Jiroušková, 2020).

I přesto vyšetřování došlo k závěru, že si střelec vybral Fakultní nemocnici v Ostravě jako místo činu spíše náhodou. Podle ředitele Jiřího Havrlanta podstoupil pachatel ve FNO pouze jednorázové vyšetření poté, co jej na specializované pracoviště poslali z jiného lékařského zařízení. Podle Havrlanta ovšem neměl s nemocnicí žádné spory, nepodal žádné stížnosti (Hromková a Janouš, 2019b).

Ke svému činu použil pachatel samonabíjecí SADA pistoli české výroby zn. ČZ model 75 ráže 9x19. K jejímu držení neměl žádné oprávnění. Pořídil si ji v listopadu 2019 od nespécifikované osoby. Podle policie šlo o model zbraně, který se používá ve školách k výuce. Standardně jde o znehodnocenou zbraň, na které byly provedeny takové úpravy, které odkrývají její vnitřní konstrukci. Byla ovšem speciálně upravena tak, aby byla opět funkční (Jiroušková, 2020). Právě tento fakt měl dle policie způsobit to, že se zbraň třikrát zasekla. Technické problémy měly za následek, že se vrah nezastřelil na místě činu, jak měl původně v úmyslu (Špičková, 2020). Ve zprávách z vyšetřování nezaznává, zda vraha k jeho činu nějakým způsobem motivovala sláva a mediální pozornost, která se mu po spáchání střelby dostane.

2 Výzkumná část

2.1 Metodologie

2.1.1 Cíl a výzkumné otázky

Cílem výzkumu je na základě kvalitativní analýzy zmapovat zpravování České televize o střelbě ve Fakultní nemocnici Ostrava, která se udála 10. prosince 2019, zkoumat možné eticky sporné momenty a zjistit, zda se Česká televize dopustila chyb, které stanovili zahraniční experti.

Odborná literatura (např. Meindl a Ivy, 2017; Lankford a Madfis, 2018; Schildkraut, 2019) uvádí několik strategií, kterými se mohou televize a jiná média řídit, aby svým pokrytím události nevytvářela podhoubí pro další činy podobného charakteru. Práce se zaměřuje na to, zda ČT tyto zásady dodržela.

Na základě doporučení zahraničních expertů na problematiku eticky sporných aspektů informování o masových střelbách, které hlouběji rozebírají předchozí kapitoly, jsem zvolil následující výzkumné otázky:

VO1: Jak často užívala ČT24 jméno střelce?

Opakované užívání jména střelce mu dává slávu, po které může toužit, a inspirovat tak ostatní jedince k podobným činům.

VO2: Jak často užívala ČT24 fotografii střelce?

Obdobně, opakované užívání fotografie střelce mu dává slávu, po které může toužit, a inspirovat tak ostatní jedince k podobným činům.

VO3: Jaký celkový čas věnovala ČT24 střelbě v Ostravě ve zkoumaném období?

Omezení mediálního pokrytí může pomoci snížit předpoklad vysoké zpravodajské hodnoty a následně znehodnotit potenciální odměnu, kterou si střelec od provedení svého činu slíbje.

VO4: Dopouští se ČT24 bulvarizace události užitým jazykem či vizuálním zpracováním?

Zpravodajství plné dramatu a senzací může zvýšit atraktivitu masové střelby a přitáhnout jí nepřiměřenou pozornost.

VO5: Informuje ČT24 o podrobnostech z osobního života střelce? Má tendenci v této souvislosti střelbu racionalizovat?

Podrobné informování o osobních životech střelců zvyšuje riziko, že k nim vzhlednou jedinci se sklony k podobnému uvažování. Média také mohou mít tendenci čin střelců na základě informací z osobního života zlehčovat.

VO6: Sděluje ČT24 souvislost s předchozími podobnými činy?

Popisování masových střeľeb jako fenoménu, který je na vzestupu, může přetvářet obraz těchto událostí v něco, co je běžné.

VO7: Dopouští se ČT24 opomíjení obětí střelby?

Vyzdviňování jména a podoby obětí či zraněných může vyslat zprávu, že jejich životy jsou důležitější než čin vraha.

2.1.2 Výzkumná strategie

Metodou výzkumu je kvalitativní výzkum s prvky kvantitativní obsahové analýzy. Kvalitativní výzkum je považován za široký pojem (Hendl, 2005). V nejširší definici, kterou nabídli Strauss a Corbin (1999), jde o jakýkoli výzkum, který pro dosažení výsledků nepoužívá statistických nebo jiných kvantifikačních metod.

Americký metodolog John Ward Creswell (2013) definuje kvalitativní výzkum takto: „Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách“ (v Hendl, 2005, s. 50).

Kvalitativní výzkum bývá označován za pružný styl výzkumu. Předem zvolené výzkumné otázky mohou být v průběhu upravovány, navíc se objevují nové hypotézy a výzkumný plán se může přizpůsobovat zjištěním (Hendl, 2005). „Samotná práce s daty spočívá především v opakovaném procházení, pročítání, třídění, seskupování, kategorizování, promýšlení a přeuspořádání dat, s cílem odhalit skryté významy a struktury a formulovat nové poznatky.“ (Sedláková, 2014, s. 395)

Tento typ výzkumu je považován za vhodný pro zkoumání fenoménů, o kterých toho zatím není příliš známo. Jeho zjištění mohou být následně testována kvantitativně. Aplikovat kvalitativní výzkum je vhodné především pro oblasti, které jsou těžko zachytitelné tvrdými daty. Může jít o výzkum, který si klade za cíl porozumět lidské zkušenosti, množství témat lze najít ale i v mediálních nebo kulturních studiích (Sedláková, 2014). I proto byl tento typ

výzkumu zvolen pro tuto analýzu.

Kvalitativní analýza využívá i metodu polostrukturovaného rozhvoru. Ten je označován také jako rozhovor s návodem. Jde o otevřený rozhovor se stanovenými dílčími otázkami na konkrétní téma, v jehož průběhu mohou vznikat další dotazy (Sedláková, 2014).

Pro zodpovězení výzkumných otázek 1, 2 a 3 využiji metodu kvantitativní obsahové analýzy. Helmut Scherer definuje tuto metodu jako „kvantitativní výzkumnou metodu pro systematický a intersubjektivně ověřitelný popis komunikačních obsahů, vycházející z vědecky podloženého kladení otázek“ (v Schulz a Reifová, 2004, s. 30). Kvantitativní obsahová analýza je tradičním nástrojem pro zkoumání mediálních obsahů, je vhodná například pro výzkum postavení jednoho tématu v agendě médií.

2.1.3 Metoda výběru vzorku

Diplomová práce se zabývá mediálním pokrytím tématu střelby ve Fakultní nemocnici Ostrava veřejnoprávním televizním programem ČT24 v delším časovém období. Práce zkoumá vysílání ČT24 v den události a v dalších dnech, kdy se Česká televize události nebo jejím následkům věnovala: 10. – 14., 17. prosince 2019; 10. a 21. ledna 2020; 26. srpna 2020. V případě 10. prosince bude v práci sledováno celodenní vysílání ČT24, v další dny bude monitorován jen pořad Události.

Kanál ČT24 byl pro analýzu zvolen, protože ve zkoumaném období šlo o jedinou ryze zpravodajskou televizi v České republice. Také jde o médium veřejné služby, tudíž považují analýzu jejího vysílání za veřejný zájem. Na rozdíl od ostatních typů médií podléhají ta veřejnoprávní zákonům. Česká televize má dle nich určeno vyrábět a šířit televizní programy za účelem naplňování demokratických, sociálních a kulturních potřeb společnosti a poskytovat objektivní, ověřené, vyvážené a všestranné informace pro svobodné vytváření názorů (Zákon č. 483/1991 Sb. Zákon České národní rady o České televizi).

Pro rozhovory byli jako cílová populace určeni novináři České televize, kteří se podíleli na tvorbě zpravodajského a publicistického obsahu o střelbě ve Fakultní nemocnici Ostrava. Pro zjištění klíčových svědectví a dalších důležitých informací bylo třeba vyzpovídat alespoň jednoho informanta z těchto kategorií: a) novinář, který se podílel na mimořádném vysílání České televize ke střelbě, b) novinář, který byl v den střelby součástí týmu Událostí, c) novinář, který se podílel na zpravodajství přímo z místa a d) editor, dramaturg nebo člen vedení zpravodajství České televize. Vytipované osoby byly poté osloveny emailem.

Informantkou první kategorie se stala moderátorka proudového vysílání České televize Barbora Kroužková, která byla ve studiu při klíčových momentech mimořádného vysílání, například během dopadení a následné smrti střelce. Rozhovor s ní byl pořízen po telefonu 14. června 2023.

Za druhou a třetí kategorii novinářů odpovídal moderátor a reportér České televize Jakub Železný. Ten od odpoledne přinášel divákům informace z místa, večer také z Ostravy spolumoderoval Události. Rozhovor s ním byl pořízen 14. června 2023 formou videohovoru.

Z členů vedení pak rozhovor poskytl zástupce šéfredaktora zpravodajství České televize František Lutonský. Ten měl 10. prosince 2019 zásadní slovo při rozhodování například o zahájení či ukončení mimořádného vysílání nebo o publikování fotografie střelce. Podílel se také na přípravě Událostí. Rozhovor s ním byl proveden 27. června 2023, a to osobně v budově zpravodajství České televize.

2.1.4 Metoda sběru dat a kódování

Ke sledování předem určeného vysílání jsem využil internetovou stránku Ceskatelevize.cz a program iVysílání.

Pro zodpovězení výzkumných otázek 1 a 2 byla vytvořena kódovací kniha v programu Microsoft Excel. Započítávány byly tyto dvě proměnné: „vyslovení jména střelce nebo jeho části“ a „ukázání fotografie střelce po dopadení“. Zvláště jsem přitom započítával, zda se tak stalo v den střelby, nebo v následujících dnech. Do aplikace Word jsem si k tomu zaznamenával také, v jakém konkrétním čase, dni a pořadu k vyslovení jména nebo ukázání fotografie došlo. Kódovací kniha je součástí práce jako příloha.

Kvantitativní metodu jsem použil také pro zodpovězení výzkumné otázky 3. V tomto případě jsem si do programu Excel zaznamenával čas, který Česká televize věnovala střelbě ve zkoumaném období. Při sledování iVysílání jsem si do aplikace Excel zapisoval časy, kdy ČT začíná, případně končí s informováním o tématu střelby. Součtem výsledných intervalů jsem následně spočítal celkový čas vysílání. Časy jsem zaokrouhloval na minuty.

Stejným způsobem jsem postupoval také při zjišťování, jaký čas Česká televize věnovala tématům spojeným se střelbou v pořadu Události ve sledovaných dnech. Časy jsem zaokrouhloval na minuty. Protože se v rámci sledovaných dní liší stopáž pořadu Události, vypočítal jsem také, kolik procent celkové stopáže zabírají pasáže věnující se incidentu.

Pro zodpovězení dalších otázek jsem využil metodu otevřeného kódování. Do aplikace Word

jsem chronologicky přepisoval klíčové momenty vysílání, jehož celý rozsah jsem zhlédl celkem třikrát. Následně jsem text analyzoval a nacházel pasáže odpovídající jednomu z předem zvolených kódů: „užití dramatického jazyku či vizuálních prvků“, „informování o osobním životě střelce a racionalizace jeho činu“, „sdělení souvislosti s předchozími činy nebo označení události jako součásti trendu“ a „zmínění obětí střelby“. Každý daný moment jsem pak vyhledal v iVysílání, ještě jednou podrobil kontrole a všiml si dalších detailů.

Výpovědi zúčastněných zaměstnanců České televize byly pořízeny mezi 14. a 27. červnem 2023, a to formou videohovoru, telefonního hovoru i osobního setkání. Z rozhovorů byl pořízen zvukový záznam, o čemž byli informanti předem informováni. Nahrávky byly převedeny do písemné podoby, a to ručním přepisem. Doslovná transkripce byla poté upravena do srozumitelné podoby. Tento materiál poté posloužil pro vypracování společné syntézy všech tří rozhovorů. Přepisy jsou součástí práce jako přílohy.

2.2 Střelba ve Fakultní nemocnici Ostrava ve zpravodajství České televize

Před zodpovězením výzkumných otázek je důležité nejdříve popsat samotný průběh vysílání ČT24 v den 10. prosince 2019.

2.2.1 Průběh vysílání

2.2.1.1 Před dopadením střelce

První zprávy o střelbě ve Fakultní nemocnici Ostrava se ve vysílání ČT24 objevily v ranním zpravodajském pořadu Studio 6. Hlavními moderátory byli 10. prosince 2019 Roman Fojta a Jolka Krásná.

V 8:15 hodin ráno se ve vysílání objevuje předěl s nápisem „Mimořádná zpráva“ a žlutým pozadím, doprovobený dramatickým jinglem, který televize běžně užívá pro zprávy typu breaking news. Děje se tak přibližně tři minuty poté, co Česká tisková kancelář ve své internetové infobance zveřejňuje zprávu v tomto znění: „Policisté zasahují při mimořádné události ve Fakultní nemocnici Ostrava. Svědci z okolí slyšeli střelbu.“ Zprávu ve vysílání přednáší divákům moderátorka Jolka Krásná a doplňuje, že ČT zjišťuje podrobnosti.

Jak bylo zmíněno v teoretické části, prezentování podobných událostí vizuálně atraktivním stylem mimořádného vysílání může být v určitém kontextu problematické. To dále rozvádí následující kapitoly.

V 8:37 se opět objevuje již zmíněný předěl. Moderátorka Krásná předává divákům informaci, že ministr vnitra Jan Hamáček potvrdil ČTK, že střelba má několik obětí. Následuje telefonický rozhovor s Hamáčkem. Ten říká, že se střelba udála po sedmé hodině, dodává přitom, že na místě zasahují jednotky integrovaného záchranného systému a k nemocnici míří jednotka rychlého nasazení.

Při tomto hovoru se na obrazovce objevuje aktuální fotografie prostoru před nemocnicí. U hlavního vstupu a na přilehlém parkovišti lze vidět osm policistů a tři policejní auta, z nichž jedno má viditelně zapnuté majáky.

Následuje telefonní hovor s prvním respondentem z řad expertů, instruktorem střelby Policejní akademie ČR Stanislavem Kazbundou. Otázky se nesou zejména v obecné rovině, například jak složitým prostorem je nemocnice pro velký policejní zásah nebo jak lze aktivního střelce zpacifikovat. Zhruba v 8:45, ještě během rozhovoru s Kazbundou, se na obrazovkách poprvé objevuje živý přenos z místa. Jde o statický záběr zachycující situaci před vstupem do nemocnice, u kterého se pohybují desítky policistů a také několik hasičů. Moderátor Fojta poté poprvé říká divákům, že sledují „mimořádné vysílání“ k střelbě. A také upozorňuje, že policisté pátrají v souvislosti se střelbou po 180 centimetrů vysokém muži v červené bundě. Následuje rozhovor s policejní mluvčí Pavlou Jirouškovou.

Dalším na telefonu je ministr zdravotnictví Adam Vojtěch z hnutí ANO, kterého televize zastihuje na služební cestě. Z jeho úst poprvé ve vysílání zazní, že zemřeli čtyři lidé.

Těsně před devátou hodinou televize přizývá k rozhovoru také ředitele Fakultní nemocnice Ostrava Jiřího Havrlanta. Ten informuje třeba o tom, že je areál nemocnice neprodyšně uzavřen. Také poprvé zazní, že se čin stal v čekárně traumatologické ambulance.

Ihned poté televize nasazuje další telefonický rozhovor, tentokrát s hejtmanem Moravskoslezského kraje Ivem Vondrákem. Ten mimo jiné upřesňuje počet obětí na šest lidí.

V 9 hodin končí vysílání Studia 6, mimořádný přenos ale pokračuje Studiem 6 II. S tímto se mimo jiné mění rozhraní vysílání, dole se objevuje lišta s aktuálními informacemi. K moderátorům se přidává redaktor České televize Richard Samko, který přímo ve studiu zjišťuje nejnovější informace skrze sociální sítě a také komunikaci s politiky a dalšími zodpovědnými osobami.

V 9:09 začíná první živý vstup reportéra z místa, za mikrofonem je Jiří Šíma. Ten zmiňuje,

že podle zatím nepotvrzených informací policie zadržela jednoho muže. Dodává ale, že to policejní mluvčí Jiroušková nepotvrdila.

Následuje telefonický rozhovor s dalším hostem Lumírem Němcem, bývalým velitelem Útvaru speciálních operací Vojenské policie SOG. Moderátoři s ním probírají zejména to, jak zranitelným cílem je pro aktivní střelce nemocnice. V 9:16 Richard Samko upozorňuje, že se na twitterovém účtu policie objevila fotografie člověka, který nejspíš v nemocnici střílel. Samko říká, že je na útěku a může být ozbrojený.

Poté se televize spojuje přes telefon s premiérem Andrejem Babišem z hnutí ANO. Ten událost označuje za tragédii. Uvádí také, že předpokládá, že šlo o individuální čin.

V 9:30 přebírá vysílání ostravská redakce České televize, ve studiu je moderátorka Iva Kubanková. Ta po úvodním shrnutí známých informací předává slovo reportérce na místě Tereze Krumpholzové, která zmiňuje, že policisté vyváděli muže v poutech, nicméně nepotvrdili, že by šlo o pachatele. Televize uveřejňuje zřejmě mobilním telefonem natočené video, které zachycuje zatčení.

V 9:36 je fotografie podezřelého umístěna i do pravého dolního rohu obrazovky. U jeho portrétu z bezpečnostní kamery je uvedeno: „Policie žádá o pomoc při pátrání po pravděpodobném podezřelém“.

Obrázek č. 1: Fotografie podezřelého umístěná do pravého dolního rohu obrazovky. Později se ukázalo, že nejde o střelce, ale svědka. Zdroj: Česká televize

Další na řadě je telefonický rozhovor ostravského televizního studia se starostkou Poruby Lucií Baránkovou Vilamovou z hnutí ANO. Ta potvrzuje, že se počet mrtvých zvýšil na šest, hovoří mimo jiné i o zajištění bezpečnosti ve městě. Následuje rozhovor z místa s dvěma pracovníci fakultní nemocnice. Ty ovšem říkají, že nic neviděly, celou dobu byly schované. Na závěr dodávají, že mají strach a že nevěděly, jestli se dnes vůbec vrátí domů.

V 9:46 se na obrazovce opět objevuje speciální vizuální předěl pro mimořádné události. Vysílání se vrací do pražského studia České televize, v moderování pokračuje Roman Fojta. Následuje rozhovor s bezpečnostním analytikem a prorektorem CEVRO Institutu Tomášem Pojarem. Rozhovor se týká zejména obvyklých postupů policie v takovýchto případech a také toho, jak se mohou lidé zachovat, když se u podobné střelby naskytnou. Poté moderátor Fojta upřesňuje, že fotografie, stále umístěná na obrazovce, nezobrazuje podezřelého, ale svědka.

V 9:54 začíná první tisková konference z místa vedená krajským policejním ředitelem Tomášem Kuželem a hejtmanem Ivo Vondrákem z hnutí ANO. Kužel zmiňuje, že policie zná identitu pachatele a pracuje na tom, aby byl zadržen. Sděluje, že pachatel ujel v autě a je ozbrojen, lidé by se ho neměli snažit zadržet.

V 9:57 přebírá vysílání moderátorka Barbora Kroužková, ve studiu je stále redaktor České televize Richard Samko. Sděluje mimo jiné, že policisté aktivovali plán na dopadení aktivního střelce.

Speciální vysílání pokračuje i po desáté hodině, a to rozhovory s Petrou Halíkovou, mluvčí blízké Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava, která byla po činu uzavřena, a bezpečnostním expertem Masarykovy univerzity Josefem Krausem. Hlavním tématem je opět bezpečnost měkkých cílů v Česku.

V 10:10 se na obrazovkách poprvé objevují dvě fotografie skutečného střelce, a to skrze twitterové stránky Policie ČR. Vedle snímků televize zveřejňuje také poznávací značku pachatelova auta a popis vozidla včetně barvy a značky. Během mimořádného vysílání je po většinu času v dolní části obrazovky nasazena žlutá lišta s headlinem „Šest mrtvých po střelbě ve FN Ostrava“ s podtitulkem „Při střelbě byli zraněni ještě dva další lidé“.

Od 10:22 je fotografie střelce trvale umístěna v pravém dolním rohu. Objevuje se u ní text: „Policie žádá o pomoc při pátrání po pravděpodobném podezřelém.“ Následuje přenos z improvizované tiskové konference ředitele nemocnice Havrlanta. Ten opakuje již známé

informace o útoku, popisuje pachatele jako tichého střelce, který se „z ničeho nic pustil do lidí“. Informuje také o dalším fungování nemocnice.

Po skončení tiskové konference Kroužková zmiňuje, že v tuto chvíli nejde vyloučit další mimořádnou událost, protože policie stále pátrá po muži, který je na fotografii. Zmiňuje také, že politici postupně vyjadřují soustrast zemřelým. Jako první z politiků se ve vysílání objevuje Radek Koten z SPD, předseda sněmovního výboru pro bezpečnost. Odpovídá na otázky, jak řešit bezpečnost měkkých cílů. Následuje tentokrát samostatný rozhovor s ředitelem nemocnice Havrlantem vedený reportérem ČT Jiřím Šímou. Ředitel opakuje podobné informace jako při předchozí tiskové konferenci.

V 10:39 zaznívá z úst Kroužkové informace o tom, že policie vypátrala hledané auto a zjišťuje totožnost muže, který se před jejím zásahem střelil do hlavy. Dále ve vysílání hovoří Jiří Šípek z katedry psychologie FF UK o práci policejních psychologů, o tom, jak mohou lidé na místě činu reagovat, nebo třeba o tom, zda připravovat na podobné události děti ve školách. Moderátoři během rozhovoru zmiňují, že podle aktuálních informací mohl mít střelec pocit, že se mu nedostává dostatečné zdravotní péče. Mezitím se v 10:42 objevuje na listě titulek. „Podezřelý z útoku je zřejmě po smrti“ a mizí fotografie střelce umístěná v pravém dolním rohu.

Dalším respondentem je bývalý ředitel civilní rozvědky František Bublan. Ten je dotazován na témata prevence těchto útoků a držení zbraní.

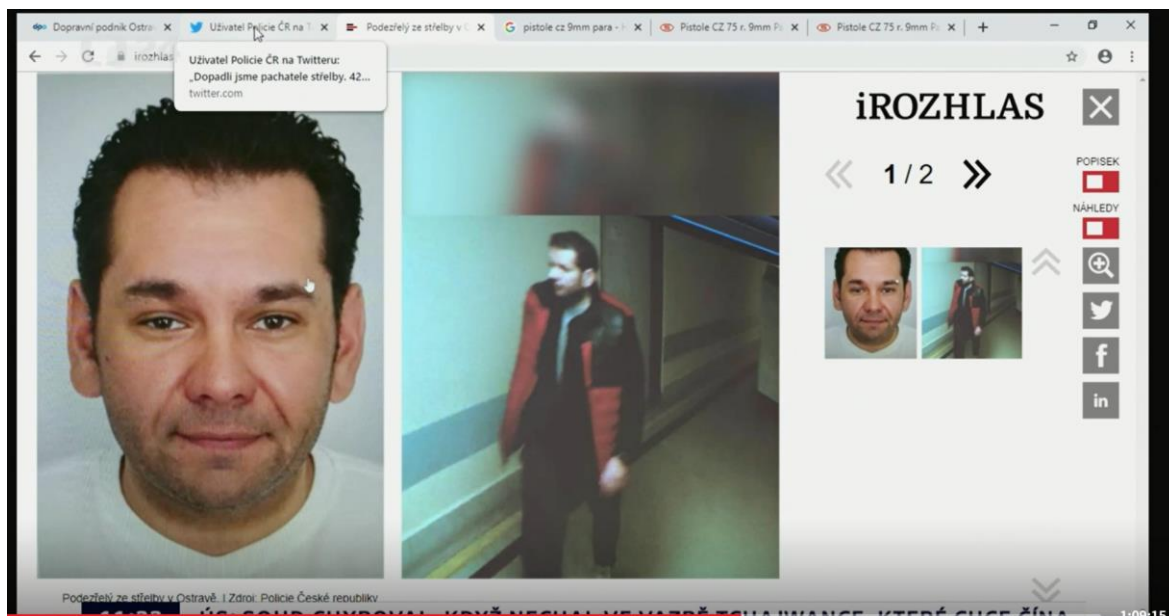
V 10:56 Richard Samko předává divákům informaci od ministra Hamáčka, že se pachatel střelil do hlavy, ovšem nezemřel a byl převezen do nemocnice. O dvě minuty později vstupuje Samko moderátorce Kroužkové do řeči se slovy: „Teď jsem dostal zprávu od pana Hamáčka. Tak teď umřel. Podezřelý z té střelby je mrtvý.“

2.2.1.2 Po smrti střelce

Zpravodajství se bezprostředně po smrti střelce výrazně nemění. Následuje další rozhovor se Stanislavem Kazbundou z policejní akademie. Je dotazován na to, zda mohlo být učiněno víc pro ochranu nemocnice nebo při zásahu. V 11:08 začíná tisková konference ministra vnitra Jana Hamáčka a ředitele moravskoslezských policistů Tomáše Kužela. Oznamují, že byl pachatel nalezen v obci Děhylov.

Po tiskové konferenci hovoří Kroužková s šéfem senátního bezpečnostního výboru Pavlem Fischerem. Během tohoto rozhovoru se na obrazovkách poprvé od smrti střelce objevuje

jeho fotografie, kterou v následujících hodinách Česká televize ukáže ještě několikrát. Blíže se tomuto eticky spornému aspektu věnuje analýza v následujících kapitolách. Následně moderátoři hovoří i s předsedou Senátu Jaroslavem Kuberou.

Obrázek č. 2: První zobrazení fotografie střelce ve vysílání ČT24 po jeho dopadení. Zdroj: Česká televize

Dalším respondentem je Patrik Kunčar, senátor a bývalý starosta Uherského Brodu. Ten je tázán na své vzpomínky na tamní střelbu. Následně Luboš Rosí nabízí přehled podobných útoků posledních let. Poté televize zařazuje rozhovor s psychologem Štěpánem Vymětalem z oddělení psychologie ministerstva vnitra. Hovor je zaměřen na psychickou pomoc přeživším a dalším zasaženým lidem, například rodinám obětí nebo zasahujícím záchranářům.

Následuje další tiskové vyjádření policejního ředitele Kužela. Ten zmiňuje mimo jiné, že pachatel nebyl držitelem legální zbraně, hovoří také o tom, že měl trestní minulost – trestán byl za majetkovou trestnou činnost a také drobné potyčky.

Toto vyjádření přerušuje briefing Andreje Babiše z kbelského letiště, který sděluje několik nových informací. Například, že s policisty spolupracovala jeho matka. Také říká, že se spekuluje o tom, zda nemoc, kterou měl trpět, mohla nějak narušit psychiku střelce. Říká, že vrah byl v nemocnici léčen.

Po skončení briefingu se vysílání přesouvá znovu do studia. Richard Samko sděluje informace o osobním životě střelce, které zjistil z vyprávění svého známého z Ostravy. Další

hovoří Milena Walderová, ředitelka základní školy Zdeňka Škarvady, o uzavření školy během střelby. Následuje také rozhovor z místa s primátorem Ostravy Tomášem Macourou. Zmiňuje například, jak uctí Ostrava památku obětí. Později mluví také ředitel zdravotnické záchranné služby Moravskoslezského kraje Roman Gřegoř. Hovoří zejména o práci záchranářů.

Ve 12:32 se vysílání přemísťuje z velkého studia do menšího ve zpravodajském velínu, kde je moderátorka Petra Tuháčková a také redaktor Ondřej Topinka. Tuháčková zmiňuje, že televize již mluvila se zaměstnavatelem střelce a ptá se Topinky, co bylo řečeno o povaze útočníka. Zatímco Topinka hovoří, objevuje se na obrazovce časová linka události s konkrétními časy zásadních momentů.

Následuje telefonický rozhovor Tuháčkové s psychologem Danielem Štroblem. Je dotázán na psychické zdraví zaměstnanců nemocnice a také na to, jak by se měl člověk zachovat, pokud by se naskytl u podobné události. Po rozhovoru se studio spojuje s blízkovýchodním zpravodajem České televize Davidem Borkem. Ten hovoří o tom, jak k podobným útokům přistupuje země, kde jsou takové události relativně obvyklé.

Během tohoto rozhovoru se na obrazovce poprvé objevuje jméno střelce, a to na dolní liště v jednom z rolujících headlineů.

Obrázek č. 3: Ukázka užití jména střelce na liště v dolní části obrazovky. Zdroj: Česká televize

Ve 12:59 se opět objevuje zmiňovaný předěl a Tuháčková znovu rekapituluje události. V tomto momentě televize poprvé jmenuje střelce, ačkoli nesděljuje jeho celé příjmení, místo toho volí formu „Ctirad V.“ Televize ve zkoumaném období střelce jmenovala ještě několikrát, detailněji se tomuto věnuje analýza v následujících kapitolách.

Následuje předem nahraný rozhovor reportéra s Alešem Zygulou, zaměstnavatelem pachatele, který zmiňuje podrobnosti o osobním životě střelce a jeho stavu v týdnech před událostí.

Poté se Tuháčková telefonicky spojuje s reportérem České televize Jiřím Hynkem, který z Ostravy popisuje událost očima svědků. Po předělu opět Tuháčková rekapituluje informace a předává slovo na místo Tereze Krumpholzové. Ta dělá rozhovor s Lukášem Humplem, mluvčím moravskoslezských záchranářů, který popisuje zásah.

Následně náměstek ministra vnitra Filip Vrobel v rozhovoru s reportérem ze záznamu hovoří o roli ambulantních psychologů a o posílení psychologické péče. Poté dává televize prostor odborníkovi na ochranu měkkých cílů Davidu Bohbotovi z Masada Academy, který mluví o ochranně měkkých cílů před střelci. Na to navazuje již odvysílaný tiskový briefing Andreje Babiše z letiště, který později doplňuje přímý přenos z příjezdu tehdejšího premiéra na místo činu.

Poté hovoří s Tuháčkovou předseda hnutí Starostové a nezávislí a také člen sněmovního bezpečnostního výboru Vít Rakušan. Je dotazován na možnosti proměny legislativy tak, aby se podobným útokům do budoucna zabránilo. Následuje opět živý vstup z místa, tentokrát skrze redaktora Jiřího Šímu. Poté televize nasazuje další opakování rozhovoru s politikem, tentokrát s šéfem Senátu Kuberou.

Dále jsou divákům předneseny dva předtočené rozhovory, a to s Romanem Kafkou, soudcem, který měl na starost případ útoku v Uherském Brodě, a také s Davidem Feltlem, ředitelem Všeobecné fakultní nemocnice v Praze a bývalým ředitelem Fakultní nemocnice Ostrava.

Poté předává Tuháčková slovo Anetě Rybové, reportérce u plazmy. Ta podává přehled útoků v nemocnicích v zahraničí z posledních let. Jmenuje například útok v německém Lorrachu, v New Yorku v USA nebo v japonském Sagamihara.

Ve 13:58 televize poprvé za více než pět hodin vysílá obsah, který nijak nesouvisí se střelbou v ostravské fakultní nemocnici, a to krátkou předpověď počasí bez moderátora.

Ve 14:03 se opět objevuje grafický předěl a pokračuje kontinuální vysílání ČT24 věnované výhradně střelbě. Slovo si opět bere moderátorka Barbora Kroužková. Spojuje se s redaktorkou Ivou Kubánkovou, která na místě s ostatními novináři čeká na tiskový brífink premiéra Babiše. Kubánková předává slovo reportérovi Pavlu Habranovi, který se ozývá živě z místa 300 metrů od pole v Děhylově, kde se měl pachatel zastřelit. Popisuje, jak dopadení vypadalo.

Následuje videorozhovor s Tomášem Apeltauerem, informatikem z Vysokého učení technického v Brně. Rozhovor ale hned na začátku přerušuje brífink premiéra Andreje Babiše z prostoru před nemocnicí. Poté pokračuje hovor s Apeltauerem. Ten se opět vyjadřuje k možné větší ochraně měkkých cílů v Česku. Televize dále nasazuje živý rozhovor s Václavem Procházkou, proděkanem Lékařské fakulty Ostravské univerzity, který byl v době útoku v budově nemocnice.

V 14:29 se z místa poprvé hlásí moderátor Událostí Jakub Železný. Jako první zpovídá vicepremiéra a ministra vnitra Jana Hamáčka. Následuje videohovor se zpravodajem České televize ve Francii Janem Šmídem. Ten hovoří o bezpečnostních opatřeních v zemi, která má četné zkušenosti s teroristickými a střeleckými útoky.

Ve 14:44 předává Kroužková slovo opět reportérce u plazmy Anetě Rybové. Ta popisuje časovou osu události od vniknutí pachatele do nemocnice po moment, kdy se muž zastřelil. Ve 14:45 Kroužková uvádí přehled zpráv. Jedna z nich pojednává o sporu na pražském magistrátu. Jde o první téma nesouvisející se střelbou, kterému se televize věnuje za posledních šest hodin.

Po třiminutové zpravodajské relaci se v 15:03 opět objevuje vizuální předěl určený pro mimořádné vysílání. Slovo si přebírají Jakub Železný a také Tereza Kručínská, běžně moderátorka kontinuálního vysílání. Na místě dělají živý rozhovor s Tomášem Kuželem, ředitelem Havrlantem a hejtmanem Vondrákem. Ti z většiny opakují již známé informace.

Mezi 15:35 a 16:00 se televize přesouvá k prvnímu delšímu bloku o událostech, které nesouvisejí se střelbou.

V 16:00 začínají další zprávy, ve studiu je stále Barbora Kroužková. Ty se věnují střelbě zhruba v prvních devíti minutách. Od 16:05 televize vysílá první ucelený profil pachatele. Následně Železný hovoří z místa o probíhajícím vyšetřování, například o příjezdu pracovníků, kteří v čekárně sbírají stopy.

Od 16:09 do 16:30 se televize opět věnuje jiným tématům.

V 16:30 střídá Kroužkovou ve studiu opět Petra Tuháčková a začíná zprávami, jejichž hlavním tématem je opět střelba ve fakultní nemocnici. Na to od 16:33 navazuje kontinuální vysílání. Na místě jsou stále Železný a Kručinská, kteří společně pořizují rozhovor s primátorem Ostravy Tomášem Macurou.

V 17:00 začínají další zprávy. Střelba je opět hlavním tématem. Nejdříve je odvysílána reportáž s již dříve publikovaným obsahem, následuje živý vstup Kručinské z prostoru před nemocnicí a také záznam živého vstupu z Děhylova.

V 17:06 televize opakuje profil střelce. Od 17:09 do 17:30 se střelbě televize opět nevěnuje. Zprávy v 17:30 opět začínají dramatickým předělem. Následuje živé vysílání z prostoru před nemocnicí, kde Železný a Kručinská dělají rozhovor se starostkou Poruby Lucií Barákovou Vilamovou. Ta hovoří o bezpečnostních opatřeních a o uctění obětí. Poté televize uvádí rozhovor s Lukášem Humplem, mluvčím záchranářů Moravskoslezského kraje. Ten je dotazován na podrobnosti k zásahu záchranářů. Poté se až do začátku Událostí televize věnuje jiným tématům.

2.2.1.3 Události

V 19:00 začíná hlavní zpravodajská relace České televize, tedy Události. Střelba v nemocnici je dominantním tématem. Zatímco moderátorka Daniela Písařovicová čte na začátku headlines, objevuje se za ní na obrazovce velká podobizna střelce.

Před začátkem segmentu věnovanému střelbě se objevuje nový předěl. Ten tentokrát zobrazuje obrněné policisty, sanitku a místo dramatické hudby využívá kus znělky Událostí.

„Šest lidí zavraždil a tři další zranil střelec v čekárně traumatologické ordinace ostravské fakultní nemocnice. Jde o druhou nejtragičtější podobnou událost v samostatné historii České republiky,“ uvádí Písařovicová zpravodajský příspěvek o střelbě.

Úvod zpravodajství je složený ze záběrů bez komentáře a strohých vyjádření některých svědků a aktérů události. Zpravodajský příspěvek uvozují záběry přijíždějící policie a běžících policistů. Následuje věta ředitele Havrlanta o tom, že střelba má šest obětí, a také vyjádření lékaře, který operoval jednoho ze zemřelých mužů: „Šlo o otce, který chránil svou dvanáctiletou dceru.“ Poté televize ukazuje opět bez komentáře záběry okolí místa činu oblepeného policejními páskami, následované vyjádřením svědkyně: „Pocity strachu, byli jsme z toho úplně v šoku.“ Následují opět záběry na obrněné policisty a vyjádření ministra

Hamáčka: „To byla de facto poprava“, a policejního ředitele Kužela: „Trvalo to pár vteřin“. Po záběrech zachycující utíkající policisty následuje vyjádření soustrasti z úst premiéra. Po dvou dalších záběrech policejního zásahu televize ukazuje vzlet vrtulníku a vyjádření Kužela o tom, že se pachatel zastřelil. Úvodní část končí záběrem na černou vlajku a pokládání svíček.

Události s Písařovicovou spolumoderuje Jakub Železný, který je stále na místě před budovou nemocnice. Následuje hlavní reportáž od Terezy Krumpholzové a Richarda Samka. Na jejím začátku se opět objevují dva známé snímky střelce. Není ovšem zmíněno jeho jméno, je opět nazýván pouze jako „dvačtyřicetiletý stavební technik“.

Dalším příspěvkem je profil střelce. Reportér zmiňuje, že podle sousedů začal muž pracovat až ve třiceti. Uvedeno je také, že v ostravském dopravním podniku dělal rok revizora, přišel ovšem o práci kvůli konfliktu se strážníky. Následuje stand-up z místa před domem v Jilešovicích u Háje ve Slezsku, kde muž vyrostl s rodiči a starším bratrem. Je také zmíněno, že od dopoledne dům hlídá tříčlenná policejní hlídka. Na záběru není vidět číslo popisné.

Reportáž využívá také vyjádření sousedů: „Takový normální kluk. Bezproblémový,“ říká jeden z nich. Příspěvek pokračuje již zveřejněnou citací zaměstnavatele o tom, že kolegové na muži sledovali změny chování v důsledku toho, že si myslel, že má rakovinu. Reportér Karel Rožánek na to říká, že „zřejmě to byl důvod, proč dvačtyřicetiletý muž ve fakultní nemocnici v Ostravě střelil“. Poté se Železný věnuje popisu zbraně, kterou vrah střelil.

Následuje krátká reportáž věnující se obětem střelby. Začíná vyjádřením chirurga Marcela Mittáka, který operoval jednoho ze zraněných. Televize zmiňuje případ otce, který chránil život své dcery vlastním tělem, střelec ho ovšem zasáhl do srdce. „Pochopitelně nás, kteří máme děti, to hluboce zasáhlo. Tomu nelze emočně uniknout,“ uvádí Mitták. Chirurg poté popisuje, jaké měl muž zranění. Reportáž pokračuje dalšími vyjádřeními zdravotníků a evakuovaných.

Železný poté popisuje vyšetřování střelby, zmiňuje, že muž byl v nemocnici na několika vyšetřeních a policisté zjišťují, zda to nějak souviselo s jeho motivem. Následují také svědectví lidí, kteří při střelbě byli v budově Fakultní nemocnice. Televize zatím neposkytuje výpovědi přímých svědků události, svými slovy je reprodukuje Jiří Hynek, reportér celostátní redakce České televize, který je stále na místě v Děhylově.

Následuje další reportáž, která se tentokrát zaměřuje na policejní zásah, a po ní živě

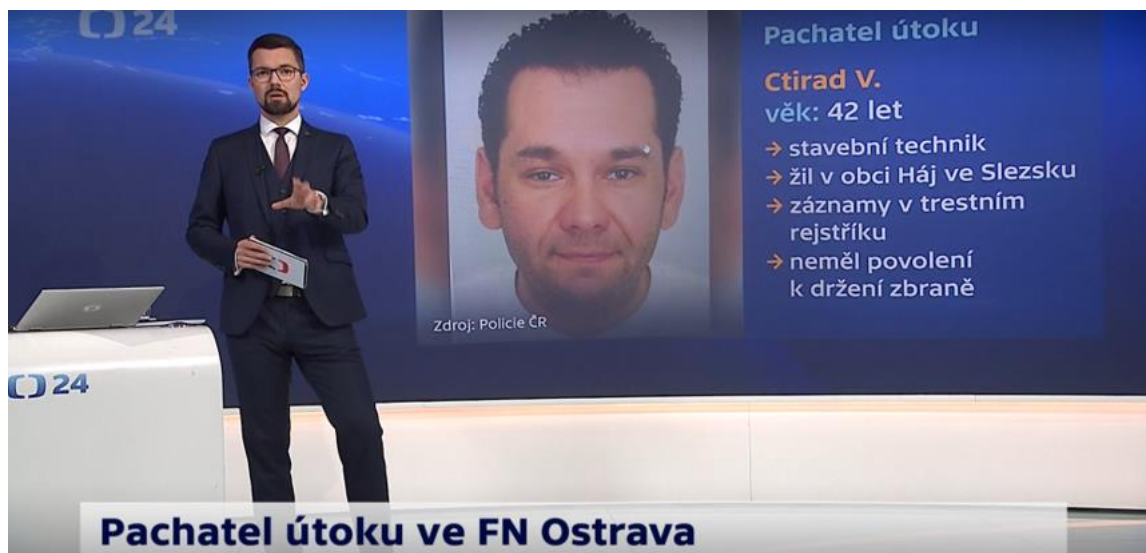
odvysílaný videohovor s ministrem vnitra Hamáčkem vedený Jakubem Železným. Ten se vyjadřuje k pokračujícímu vyšetřování a také hodnotí policejní zásah.

Další reportáže se věnují uctění památky obětí, připomínce střelby v Uherském Brodě, evakuačním plánům nemocnic a působení policie na sociálních sítích během této události. Televize také připomíná další střelby v nemocnicích v ostatních státech Evropy.

2.2.1.4 90' ČT24 a Horizont ČT24

Po osmé hodině začíná pořad 90' ČT24, který moderuje Tomáš Drahoňovský. První minuty vyplňuje živý vstup z demonstrace Milionu chviliek, poté se již ale pořad věnuje jen střelbě. Startuje rozhovorem Terezy Kručinské z místa s primářkou Fakultní nemocnice Ostrava Zuzanou Čermákovou, která hovoří o potřebě darování krve pro nemocnici.

Poté se vysílání přemísťuje zpět do studia za Drahoňovským. Toho doplňují hosté: psycholog Jeroným Klimeš, bezpečnostní poradce Petr Bárta a přes videohovor se připojuje také Tomáš Apeltauer. Později se k nim přidává i Jiří Kameník, prezident Asociace soukromých bezpečnostních služeb ČR. Česká televize dává v 90' prostor mimo jiné otázkám na motiv a charakter střelce, které směřují zejména na Klimeše.

Obrázek č. 4: Tvář střelce na obrazovce v pořadu 90' ČT24. Zdroj: Česká televize

Na 21:30 televize zařazuje pořad Horizont ČT24. Jeho redakce věnuje z půlhodinové stopáže střelbě zhruba dvě minuty, a to v příspěvku o tom, jak událost pokrývala zahraniční média, například na Slovensku, v Maďarsku nebo ve Velké Británii.

2.2.1.5 Události, komentáře

Útok osamělého střelce je hlavním tématem i pořadu Události, komentáře. Pořad moderuje ve studiu Daniela Písařovicová, na místě v Ostravě zůstává Jakub Železný, který nabízí divákům rozhovory s hosty. V první polovině pořadu jde o ministra zdravotnictví Adam Vojtěcha, který do Ostravy dorazil ze zahraniční služební cesty, a také o ředitele nemocnice Jiřího Havrlanta.

Železný se hostů táže na možný motiv pachatele. Havrlant odpovídá, že byl střelec v nemocnici jen na jednorázové vyšetření. Následuje rozhovor Železného přes videohovor s policejním ředitelem Kuželem. Ten opakuje již známé informace.

Hostem Písařovicové ve studiu je psycholog Štěpán Vymětal z odboru bezpečnostní politiky ministerstva vnitra. Písařovicová s ním hovoří o stresových reakcích nebo o pomoci obětem na místě. Následuje rozhovor Železného s primátorem Ostravy Tomášem Macurou.

Poslední čtvrt hodinu pořadu televize vyplňuje debatou dvou senátorů, sociálního demokrata Jiřího Dienstbiera a Zdeňka Hraby z hnutí STAN, o možných úpravách zbraňové legislativy a bezpečnosti. Zatímco Dienstbier si stojí za tím, že větší bezpečnostní opatření nebo volnější zákony by nepomohly, Hraba zastává opačný názor. Televize během debaty nabízí srovnání nejhorších masových vražd v dějinách Česka.

2.2.1.6 Zprávy ve 23

Poslední pořad, který se 10. prosince střelbě věnuje, jsou Zprávy ve 23, které moderuje Tomáš Drahoňovský. Odvysílány jsou již dříve publikované reportáže.

2.2.1.7 Zpravodajství v dalších dnech

Střelba v Ostravě je hlavním tématem pořadu Události i další den, 11. prosince. Zpravodajskou relaci opět uvádí Daniela Písařovicová a Jakub Železný, který je stále na místě. Po headlinech uvozuje segment o této události opět stejný předěl jako den předtím.

Reportáže se zaměřují na to, jak fungovala nemocnice den po střelbě, na příběhy konkrétních obětí, na pokračující policejní vyšetřování a také na pietní akt ve sněmovně a Senátu. Jeden z příspěvků se také samostatně zaměřuje na představení práce jednotky rychlého nasazení.

12. prosince se ČT v Událostech střelbě věnuje až zhruba v jedné třetině – hlavním tématem jsou parlamentní volby ve Velké Británii. Moderátorka Světlana Witowská předává divákům informaci o tom, že střelba má sedmou obět' – zraněním podlehlá žena, která byla v kritickém

stavu. Z místa se již nehlásí Železný, ale reportér Pavel Habran, který informuje o zlepšujícím se stavu ostatních zraněných. V reportáži se reportérka Tereza Krumpholzová věnuje opětovnému otevření traumatologické ambulance.

Další den, tedy 13. prosince, se televize zabývá střelbou v Událostech už jen asi tři minuty. Reportáž se věnuje například tomu, že se lékaři a sestry z traumatologického oddělení vrátili do práce.

V sobotu 14. prosince vyhraňuje Česká televize střelbě v Událostech zhruba dvě minuty. A to v reportáži o uctění památky obětí během domácího zápasu fotbalového týmu Baník Ostrava s pražskou Spartou.

15. prosince už se ČT v Událostech střelbě nevěnuje.

17. prosince vyhradila Česká televize pozici v segmentu Naše téma týdennímu výročí od střelby. Informuje, že se na počest obětí rozezněly sirény a zvony. Následně nabízí reportáž o kondolenční knize v nemocnici a také psychické pomoci zaměstnancům. Moderátorka ve studiu Marcela Augustová informuje diváky o jednom z dozvuků tragédie, tedy že policisté vyšetřují čtyři výhružky nemocnici od lidí, kteří hrozili podobným útokem.

Znovu se televize věnuje v Událostech střelbě až na měsíční výročí, tedy 10. ledna 2020. A to po dobu osmi minut v pravidelném segmentu Událostí Naše téma, vysílaném zhruba uprostřed relace.

Po úvodním slovu moderátorů televize vysílá výpověď jedné z přímých svědkyň. Žena hovoří roztřeseným hlasem o svých vzpomínkách na střelbu. Zmiňuje, jak střelec zavraždil dva muže sedící vedle ní v čekárně. Na závěr propukne v pláč. Pak uvádí Michal Kubal reportáž, jejíž součástí je opět výpověď svědkyně. Mimo to se televize věnuje také bezpečnostním opatřením v nemocnicích.

Dále televize informuje o střelbě 21. ledna, kdy policie uveřejňuje informace o zbrani, kterou vrah používal.

Další zpravodajský příspěvek o střelbě se v Událostech objevuje až 26. srpna, kdy státní zástupce oznamuje výsledky vyšetřování: šlo o rozšířenou sebevraždu. Moderátorka Písařovicová divákům sděluje závěry policie, tedy že si pachatel myslel, že je vážně nemocen a nikdo ho nechce léčit. Zatímco se za ní promítají archivní záběry ze střelby, hovoří Písařovicová také o tom, že pachatel střílel nelegálně drženou zbraní a že si vybral čekárnu traumatologie záměrně, protože tam z celé nemocnice bylo přítomno nejvíce lidí.

Následuje výpověď policejního ředitele Kužela, který mluví o tom, že důvodem, proč se vrah nezastřelil na místě, bylo to, že se zbraň několikrát zasekla.

2.3 Výsledky analýzy

2.3.1 VO1: Jak často užívala ČT24 jméno střelce?

Z analýzy vysílání ČT24 vyplývá, že celé jméno střelce ve zkoumaném období nepadlo ani jednou. Celkem čtyřikrát moderátoři vyslovili jeho zkrácenou verzi „Ctirad V.“. Z toho dvakrát se tak stalo v první den střelby. Poprvé padlo jméno střelce ve 12:59 během kontinuálního vysílání ČT24. „Pachatelem střelby v ostravské fakultní nemocnici byl dvaadvacetiletý stavební technik Ctirad V.“ uvedla moderátorka Petra Tuháčková na začátku přehledu zpráv v průběhu kontinuálního vysílání.

Podruhé se tak děje ve 21:03 v pořadu 90' ČT24, když moderátor Tomáš Drahoňovský divákům představuje profil pachatele. „Pojďme si představit pachatele střelby v ostravské nemocnici. Je jím dvaadvacetiletý Ctirad V., který se živil jako stavební technik,“ říká Drahoňovský. Jméno je uvedeno také na obrazovce za moderátorem, spolu s fotografií a informacemi o bydlišti, kriminálních záznamech a chybějícím oprávnění na držení zbraně.

Dále televize jmenuje pachatele 13. prosince v pořadu Události. „Dvaadvacetiletý Ctirad V. zavraždil sedm lidí, další dva zranil,“ říká redaktor ostravské redakce Tomáš Indrei v závěru dvouminutové reportáže.

Naposledy pak jméno útočnicka padá ve sledovaném období 10. ledna 2020, v segmentu věnovaném měsíčnímu výročí střelby. A to hned v úvodním slově. „Ani měsíc po střelbě ve fakultní nemocnici v Ostravě policie stále nezná důvod, proč dvaadvacetiletý Ctirad V. zavraždil sedm lidí a poté i sám sebe,“ říká moderátorka Daniela Písařovicová.

Víckrát se ovšem jméno objevuje na zpravodajské liště umístěné v dolní části obrazovky, kde se během kontinuálního vysílání v intervalech šesti vteřin střídají headliny hlavních zpráv dne. „Policie: v nemocnici střílel 42letý stavební technik Ctirad V. z Opavska,“ objevuje se na liště ve 12:48 v den střelby, tedy ještě předtím, než jméno poprvé vysloví Tuháčková.

Zpráva v tomto znění se pak na liště objevuje v zhruba tří až čtyřminutových intervalech po celý zbytek dne, s výjimkou pořadů Události a Události v kultuře. Pokud se tedy jméno objevilo na obrazovce průměrně každé 3,5 minuty, znamená to, že se na liště vystřídal

171krát a ve vysílání strávilo přes 17 minut.

Jinak se moderátoři televize jmenování střelce zcela zdržují. Většinou jej nazývají slovy jako „útočník“, „střelec“, „podezřelý“ a později „pachatel“. Jakmile je o něm známo více informací, používají moderátoři označení jako „dvačtyřicetiletý stavební technik“ nebo „muž z Opavska“.

Moderátoři České televize nezmiňují jméno útočníka ani v případech, kdy hovoří o jiných střelbách a dalších podobných incidentech. Vrah z Uherského Brodu je například redaktorem Lubošem Rosím popsán jako „nezaměstnaný elektrikář“.

Podstatné je zmínit, že jméno střelce nepadlo ani na tiskových konferencích z úst policistů nebo politiků. Při jednom ze svých vystoupení dostal moravskoslezský policejní šéf Kužel přímý dotaz na jméno střelce. Ovšem neodpověděl, místo toho odkázal zástupce médií, aby se obrátili na policejní tiskovou mluvčí.

2.3.2 VO2: Jak často užívala ČT24 fotografii střelce?

Ve vysílání ČT24 se objevují dvě fotografie zachycující střelce. První z nich je ryze průkazový snímek útočnickova obličeje a vrchní části torza. Druhá je záběr z bezpečnostních kamer nemocnice, zachycující pachatele při chůzi na jedné z chodeb. Jde o celek, k vidění je celé tělo střelce. Fotografie je lehce rozmazaná, jde ale poznat, že jde o stejného muže jako na průkazovém snímku. Obě tyto fotografie uveřejnila na svém twitterovém účtu Policie České republiky.¹

Fotografie střelce Česká televize poprvé ukazuje v 10:10. V té době je po podezřelém vyhlášeno pátrání. Později ČT umísťuje průkazovou fotografii trvale do pravého dolního rohu obrazovky. Ta mizí v 10:42 poté, co vyjde najevo, že podezřelého už policie našla a on se střelil do hlavy.

V tu chvíli policie stahuje fotografie ze svých twitterových stránek. Česká televize je ovšem užívá i nadále v době, kdy se již po střelci nepátrá. A to v nezměněné podobě – ČT nepřikročila k začernění očí ani k rozmazání obličeje.

Třikrát se fotografie objevují na obrazovce v první hodině od vypátrání střelce. Nejprve během rozhovoru se senátorem Pavlem Fischerem, kdy televize ukazuje článek ze serveru iRozhlas, kde jsou obě fotografie užity jako hlavní objekt. Podruhé se pak snímky na

¹ Viz obrázek č. 2

obrazovce objevují dvakrát v krátkém sledu po 11:50 při hovoru s Richardem Samkem.

Dále televize fotografie užívá v 14:45, kdy redaktorka Aneta Rybová popisuje u plazmy časovou osu události a hovoří o momentu, kdy policie zveřejnila foto střelce. Poté se snímky objevují na obrazovce během zpráv v 16 hodin. Nejdříve při čtení headlineů, poté dvakrát během reportáže.

V 16:05 televize vysílá první ucelený profil pachatele. Už na jeho samotném začátku se objevují jeho fotografie, nejdříve průkazová, poté snímek z bezpečnostních kamer. Během reportáže odvysílané ve zprávách po 17. hodině se objevuje nejdříve jedna, poté s malým odstupem druhá fotografie. V 17:06 televize opakuje profil střelce, opět tedy ukazuje oba snímky.

Vícekrát se fotografie objevují také během Událostí. Nejdříve během čtení headlineů, poté v úvodní reportáži a také v následném profilu střelce. Naposledy pak Česká televize v Událostech ukazuje podobu střelce v reportáži o policejním zásahu.

V pořadu 90' ČT24 se objevuje na hlavní obrazovce průkazová fotografie střelce asi ve dvou třetinách stopáže pořadu. Zůstává tam delší dobu. Po osm minut se tedy střídavě objevuje i v přenosu, a to v momentech, kdy kamera zabírá celek nebo moderátora Drahoňovského.²

Jednou se fotografie objeví také v pořadu Události, komentáře v momentě, kdy Jakub Železný zpovídá hosty. V pořadu Zprávy ve 23 televize vysílá již dříve publikované reportáže. Během toho se na obrazovce celkem třikrát objeví snímek střelce.

Fotografie pachatele se vždy jednou objevují také v reportážích 11., 13., 17. prosince. 10. prosince ji televize ukazuje dvakrát, 26. srpna pak jednou.

Celkem tak televize užila ve zkoumaném období fotografii střelce 25krát po jeho dopadení. Z toho 19krát v prvním dni a 6krát v dalších dnech.

Z analýzy je zjevné, že Česká televize používá jednu z fotografií střelce prakticky vždy, kdy je zmíněna osoba střelce. A to i v době, kdy bylo pátrání po muži u konce a policie stáhla jeho fotografie ze svých stránek.

V rámci dne lze sledovat zvyšující se frekvenci užívání fotografie. Například mezi 12:00 a 14:45 se střelcův obličej na obrazovkách neobjevuje ani jednou, později začne být jeho užívání o mnoho častější.

² Viz obrázek č. 4

2.3.3 VO3: Jaký celkový čas věnovala ČT24 střelbě v Ostravě ve zkoumaném období?

Moderátorka pořadu Studio 6 podala divákům první informaci o střelbě v 8:15 formou čteného headlinu. Od 8:37 se pak televize střelbě věnuje nepřetržitě až do 14:45, postupně v pořadech Studio 6, Studio 6 II a poté v mimořádném kontinuálním vysílání ČT24. Prostor pro zpravodajství o střelbě je vyhrazen také mezi 15:03 a 15:35, 16:00 a 16:09, 16:30 a 17:09, 17:30 a 17:43 v kontinuálním vysílání.

Ve hlavní zpravodajské relaci Události se Česká televize věnuje tématům spojeným se střelbou celkem ve 32 minutách z 48minutové stopáže. Následující 90' ČT24 o události pojednává v celé své 90minutové délce. Hodinové Události, komentáře tak činí s výjimkou posledních pěti minut. Noční relace Zprávy ve 23 pak střelbě vyčleňuje 14 minut.

Celkem se tak Česká televize 10. prosince 2019 věnovala střelbě zaokrouhleně 10 hodin a 54 minut. Na jiná témata zbyly ve vysílání 4 hodiny a 29 minut.

11. prosince ČT věnuje v pořadu Události střelbě 9 minut ze 48minutové stopáže. Stále jde o hlavní zprávu dne, v relaci jsou reportáže řazeny nejdříve na samotný začátek a poté do segmentu Naše téma ve dvou třetinách stopáže. Další dny se prostor pro střelbu postupně snižuje. 12. prosince je reportáži o střelbě vyčleněn zhruba třiminutový prostor v jedné třetině stopáže. 13. prosince jde o zhruba dvě minuty ve dvou třetinách Událostí. V sobotu 14. prosince je střelbě věnován dvouminutový prostor v jedné třetině 44minutové stopáže víkendových Událostí.

Televize se střelbě v Událostech opět věnuje 17. prosince, a to opět v segmentu Naše téma. Moderátoři v šesti minutách připomínají týdenní výročí incidentu a pietu za oběti formou sirén.

Znovu přichází prostor pro střelbu v Událostech až 10. ledna, kdy nastává opět výročí incidentu, tentokrát měsíční. Televize pro střelbu opět vyhranila 7 minut v segmentu Naše téma.

Dále se televize věnuje střelbě 21. ledna, kdy policie uveřejnila informace o zbrani, kterou vrah používal. Toto odhalení dostává prostor ve dvou minutách před první třetinou v nově 55minutové stopáži Událostí. Zhruba stejný čas věnuje Česká televize události také 26. srpna, kdy státní zástupce oznámil výsledky konce vyšetřování, rovněž zhruba v první třetině 54 minut Událostí.

Z analýzy vyplývá, že Česká televize střelbě věnovala v den události od 8:15 hodin, kdy přišla první zpráva o události, více než dvakrát více času tématům spojených se střelbou oproti jiným motivům. Od 8:27 se pak střelbě na FNO věnovala nepřetržitě více než 6 hodin. K této délce přispívá mimo jiné i to, že ČT některé natočené materiály raději opakuje, než aby se věnovala jinému tématu – například brífink premiéra Andreje Babiše nebo videorozhovor s předsedou Senátu Jaroslavem Kuberou.

Čas věnovaný střelbě v pořadu Události se s postupujícím časem snižoval. A to nezávisle na úrovni zpravodajské hodnoty sdělení daného dne. V prvních dnech Česká televize zpracovává formou dvou či třiminutových reportáží i vedlejší témata, jako je například uctění památky obětí během fotbalového zápasu mezi Baníkem a Spartou. Ovšem zpráva o uzavření vyšetřování případu, které zodpovídá stěžejní otázky na motiv střelce a další okolnosti události, je zpracována pouze formou čtené zprávy o kratší než dvouminutové stopáži.

2.3.4 VO4: Dopouští se ČT24 bulvarizace události užitým jazykem či vizuálním zpracováním?

Moderátoři a redaktoři České televize užívají po naprostou většinu vysílání kultivovaný, odměřený slovník. Jak bylo řečeno ve VO3, střelce většinou nazývají označením jako „útočník“, „střelec“, „podezřelý“ a později „pachatel“. Jakmile je o něm známo více informací, používají moderátoři označení jako „dvačtyřicetiletý stavební technik“ nebo „muž z Opavska“.

Jeho čin nazývají většinou jednoduše „střelbou“ nebo „tragickou událostí“. Zdržují se zabarvených označení jako „krveprolití“ nebo „masakr“, která používala některá ostatní média. Asi jedinou výjimkou je, když moderátor Jakub Železný během Událostí 11. prosince nazve čin „řáděním šíleného střelce“.

Moderátoři každopádně víckrát přikračují k poměrně detailnímu popisu samotné střelby a místa činu. Kroužková například během kontinuálního vysílání vícekrát zmiňuje, že vrah střílel oběti zblízka do hlavy a do krku. Železný zase hovoří takto o místě činu: „Podle našich informací vypadá samozřejmě velice, no, velice děsivě, jak jinak to říci. Protože tam došlo k úmrtí několika lidí, je tam velké množství krve, a policisté musí bedlivě zadokumentovat každé.“

Detailnější popis místa činu nebo samotné střelby moderátoři požadují také po mluvčím

záchranářů Lukáši Humplovi. Toho se Železný takto ptá na rozsah zranění obětí: „Předpokládám, že šlo o devastující poranění. Protože pokud se jedná o střelbu z bezprostřední blízkosti, tak to má velmi vážné následky, i viditelné následky.“

Česká televize střelbu v prvních hodinách prezentuje jako breaking news. Už při prvním oznámení o tom, že se v nemocnici střílelo, televize užívá speciální žlutý předěl užívaný pro mimořádné zprávy, doprovobený dramatickým jinglem. Nedlouho poté se televizní studio mění do žluté barvy a začíná tak mimořádné vysílání ČT24.

Později událost dostane vlastní vizuální předěl, což je prostředek, který televize užívá při uvozování těch nejzávažnějších událostí, jako je například válka na Ukrajině nebo požár v Českém Švýcarsku. Například ve 12:32 se na obrazovce objevuje efektní předěl s titulkem „Mrtví po střelbě ve FN Ostrava“, doplněný o dramatickou hudbu a záběry zasahujících záchranářů a policistů. Využívá tyto dva obrázky: První zachycuje dvojici zdravotníků klečící před budovou FNO, za nimi několik policistů. Druhý pak stojícího policistu a policejní pásku.

V pořadu Události v den střelby pak televize užívá jiný vizuální předěl, tentokrát doprovobený částí znělky Událostí. Ten tentokrát zobrazuje obrněné policisty, sanitku a místo dramatické hudby využívá kus znělky Událostí. Žádný z předělů neukazuje jakoukoli formu násilí.

Televize ve vysílání užívá i jiné vizuální prostředky, například aplikaci Google Earth pro ukázání polohy nemocnice. Ve vysílání se objevují i mapy pohybu střelce po okolí Ostravy nebo časové osy nejdůležitějších událostí.

Česká televize sice divákům ukazuje drobné mapy a časové linie, ani jednu ale nepřístupuje k jakékoli formě rekonstrukce střelby.

Po celou dobu mimořádného vysílání dává televize důraz na to, že je na místě, záběry na prostor před nemocnicí se na obrazovce objevují i v momentech, kdy se tam nic významného neděje. Kamera je většinou staticky namířena na hlavní vstup do budovy. Záběry se ale přenáší i ve chvíli, kdy kameraman chodí po místě, zoomuje, případně švenkuje ze strany na stranu, což vysílání dodává dramatický a chaotický ráz.

Analýza ukázala, že moderátoři České televize si v naprosté většině případů udrželi střídmy a odměřený slovník bez expresivních výrazů. Nezdržují se ale detailně popsat střelbu či místo činu. Vizuální styl zpravodajství se v prvních hodinách nesl ve stylu breaking news.

Užity byly různorodé grafické prostředky.

2.3.5 VO5: Informuje ČT24 o podrobnostech z osobního života střelce? Má tendenci v této souvislosti střelbu racionalizovat?

Česká televize ve vysílání informuje o osobním životě střelce, a to téměř ihned po jeho smrti. Richard Samko například po poledni ve vysílání sděluje informace z vyprávění svého známého, který se podle jeho slov s pachatelem znal „dlouho“. „Byl to člověk, který se věnoval stavařině. Byl stavbyvedoucím na několika zásadních stavbách v Ostravě. Podle mého známého to byl velmi spolehlivý, hodný, poctivý, společenský, sportovní typ. Holdoval kolu, hokeji a samotného jeho to překvapilo, že se dostal do takovéto situace a udělal takovýto hrůzný čin. Sám si to ten můj známý nedokáže vysvětlit,“ uvádí Samko.

Televize také vícekrát vysílá reportáž koncipovanou jako profil střelce. V první z nich je skrze vyjádření střelcova zaměstnavatele řečeno, že měl obavy ze svého zdravotního stavu. O motivu televize uvádí pouze, že jej zjišťuje policie.

Rozšířenou reportáž věnující se osobnosti střelce vysílá televize v pořadu Události. Reportér na začátku zmiňuje, že podle sousedů začal muž pracovat až ve třiceti. Uvedeno je také, že v ostravském dopravním podniku pracoval rok jako revizor, přišel ovšem o práci kvůli konfliktu se strážníky. Reportáž využívá také vyjádření sousedů: „Takový normální kluk no. Bezproblémový,“ říká jeden z nich.

Moderátoři České televize opakovaně spekulují o možných motivech střelce, a to i v prvních fázích, kdy jsou k dispozici jen velmi kusé informace. A to i v rozhovorech s hosty. Již v prvním rozhovoru se moderátoři ptají instruktora střelby Stanislava Kazbundy, zda lze podle charakteru činu rozpoznat, zda byl vrah psychicky nemocný nebo co bylo motivem.

Při první tiskové konferenci s ředitelem nemocnice Havrlantem pak padá dotaz od novinářky jiného média, zda může potvrdit, že střelci zemřelo dítě u porodu, k čemuž se Havrlant nevyjadřuje. Kroužková pak sdělení této informace mylně přisoudí řediteli. „Od ředitele jste se mohli dozvědět, že se spekuluje o velmi, velmi osobním motivu střelce,“ uvádí.

Později moderátorka opakuje, že za činem mohla stát osobní tragédie a že již je potvrzeno, že se pachatel v nemocnici léčil. Na to Samko odpovídá, že je otázka, s čím pachatel byl nebo nebyl spokojený.

Moderátoři Česká televize tak vykreslují střelce jako někoho, komu mohlo být učiněno ze strany nemocnice příkoří, nepřichází ovšem zdůraznění, že něco takového nemůže být

důvodem pro masovou střelbu. Nelze ale hovořit o tom, že by moderátoři televize jakkoli hájili nebo racionalizovali čin střelce.

Podrobněji se psychice masových střelců a jejich možných motivů věnuje pořad 90' ČT24, ve kterém o těchto tématech hovoří moderátor Tomáš Drahoňovský zejména s psychologem Jeronýmem Klimešem.

2.3.6 VO6: Sděluje ČT24 souvislost s předchozími podobnými činy?

Česká televize se ve svém vysílání vyhýbá výslovným prohlášením masových střelb za fenomén, který je v Česku na vzestupu. Že by se mohly podobné činy dít v budoucnu častěji, je ale vícekrát nepřímo naznačeno. A to například během četných rozhovorů s bezpečnostními experty a politiky, kterých se moderátoři tážou, jak co nejlépe zabezpečit veřejná místa před podobnými útoky. Vícekrát padá například dotaz na to, zda by se měly do nemocnic instalovat bezpečnostní rámy. Tyto otázky jsou pokládány zejména v prvních hodinách vysílání, kdy hlavní náplň kontinuálního vysílání tvoří rozhovory.

Naopak je ve vysílání několikrát zdůrazněno, jak neobvyklou událostí střelba ve Fakultní nemocnici je. Toto padne například během rozhovoru Jakuba Železného a Terezy Kručinské s primátorem Ostravy Tomášem Macurou. „Pokud vyjmeme události z 2. světové války, tak k žádné takové masové vraždě na území města nedošlo,“ říká Macura.

Televize během vysílání víckrát nabízí divákům přehled podobných činů z posledních let. Nejprve v 11:41 hovoří redaktor Luboš Rosí o tragických incidentech z nemocnic a také o nejhorších masových vraždách v moderní historii České republiky. V 13:56 pak redaktorka Aneta Rybová podává přehled nejtragičtějších útoků v nemocnicích z posledních let v zahraničí. V 16:40 pak znovu Rybová opakuje předešlý Rosího seznam.

V pořadu Události, komentáře se ve vysílání objevuje žebříček s titulkem „nejtragičtější české masové vraždy“. Seznam jmenuje Olgu Hepnarovou (8 obětí), Zdeňka Kováře (8 obětí), Josefa Svobodu (7 obětí) a Františka Husáka (6 obětí). Pořadí střelby v Ostravě v tomto žebříčku není zmíněno.

Ve vysílání je několikrát připomenuta střelba v Uherském Brodě, při které v roce 2015 zemřelo 8 lidí, například telefonátem s bývalým starostou města nebo samostatnou reportáží v Událostech. Televize s tímto zločinem ovšem npracuje jako s důkazem toho, že by byly masové střelby v Česku na vzestupu. Spíše se soustředí na to, jak se mezi touto událostí a střelbou v Ostravě proměnila práce policie. Bývalý starosta Uherského Brodu dokonce

využije příležitosti telefonátu k apelu na média, aby informovaly o události uvážlivě.

2.3.7 VO7: Dopouští se ČT24 opomíjení obětí střelby?

Česká televize se sice zaobírá osobností střelce, neopomíjí ovšem jeho oběti. O tom svědčí už výběr respondentů v prvních hodinách kontinuálního vysílání. Mezi bezpečnostními experty a politiky se objevuje mimo jiné Jiří Šípek z Katedry psychologie Filosofické fakulty Univerzity Karlovy, který hovoří třeba o psychologické pomoci přeživším. Podobným tématům se v rozhovoru věnuje také psycholog Štěpán Vymětal z oddělení psychologie ministerstva vnitra. Ten mluví o pomoci rodinám obětí nebo záchranářům.

Vymětal je později hostem večerního pořadu Události, komentáře. Tam s ním moderátorka Daniela Písařovicová do větší hloubky rozebírá téma stresových reakcí, posttraumatických poruch i pomoci obětem na místě.

Při rozhovorech s politiky moderátoři volí otázky na uctění památky obětí nebo finanční pomoci jejich rodinám. Ve vysílání o tom hovoří například premiér Andrej Babiš, primátor Ostravy Tomáš Macura, starostka Poruby Lucie Baránková Vilamová nebo hejtman Moravskoslezského kraje Ivo Vondrák.

Příběhům jednotlivých obětí se Česká televize věnuje v pořadu Události. V první části pořadu vysílá reportáž zaměřenou na jednoho ze zavražděných mužů. Ten měl zemřít proto, že vlastním tělem bránil svou dvanáctiletou dceru. V reportáži hovoří mimo jiné chirurg Marcel Mitták, který muže po zasažení kulkou operoval. Jeho vyjádření má emocionální nádech, sám dodává, že všechny jeho kolegy, kteří mají děti, příběh hluboce zasáhl.

Ještě detailněji se příběhům obětí věnuje tým Událostí den po střelbě, tedy 11. prosince. Více než v den střelby se televize zaměřuje na tragický rozměr události. Po úvodním slovu Písařovicové mohou diváci vidět záběry na svíčky na pietním místě před nemocnicí a také na truchlící lidi, kteří dorazili uctít památku obětí nebo se zapsat do kondolenční knihy. Pietnější rozměr tohoto vydání Událostí uvozuje i o poznání rozsáhlejší pietní místo viditelné při živých vstupech.

Příběhům obětí televize 11. prosince věnuje hlavní reportáž Událostí. Zaměřuje se zejména na již zmíněného otce, který chránil před vrahem svou dceru. Televize sděluje křestní jméno muže, ukazuje jeho fotografii, sděluje, že šlo o příslušníka vězeňské služby. To platí i o dalším ze zavražděných mužů, jehož snímek také zveřejňuje. Jejich příběhy dále rozvádí další reportáž v polovině relace. V ní hovoří několik kolegů obětí, kteří vyzdvihují jejich

lidské kvality a zdůrazňují, že je jejich smrt silně zasáhla.

Fotografie dvou mužů ukazuje Česká televize v Událostech i další den, mimo jiné se v reportáži objevuje i číslo charitativní sbírky nemocnice na pomoc obětem.

Téměř čistě na oběti a přeživší střelby se zaměřují také další dvě reportáže týkající se události. V sobotu 14. prosince Česká televize vysílá reportáž z domácího zápasu fotbalového týmu Baník Ostrava s pražskou Spartou, před kterým uctily oba týmy i fanoušci oběti minutou ticha. Hráči také oblékli černé pásky, fanoušci i klub vybírali peníze na pomoc obětem. Poté televize připomíná čísla charitativních účtů.

17. prosince zase televize upozorňuje, že se týden po střelbě na počest obětí rozezněly sirény a zvony. Nabízí také reportáž o kondolenční knize v nemocnici nebo o psychické pomoci zaměstnancům.

Je vhodné doplnit, že důraz na oběti dávali moderátoři České televize i v momentech, kdy hovořili o jiných střelbách. Například, když redaktor Luboš Rosí krátce hovoří o útoku nožem ve Žďáru nad Sázavou, neopomene zmínit případ studenta Petra Vejvody, který při incidentu zemřel, zatímco bránil své spolužačky, za což byl později in memoriam vyznamenán prezidentem Milošem Zemanem.

Hlavní prostor mají oběti i v Událostech 10. ledna, kdy Česká televize připravila několik reportáží k měsíčnímu výročí střelby.

Ze zkoumaného období vyplývá, že se Česká televize obětem střelby věnovala poměrně rozsáhle. Míra pozornosti věnovaná obětem a zdůrazňování tragédie střelby přitom v prvním týdnu narůstala s časem. Zatímco v den střelby je reportáž o obětech zařazena v pořadu Události až za profil střelce, v dalších šesti případech, kdy se televize tématu věnuje, je téma související s příběhy obětí nebo s uctěním jejich památky vždy na prvním místě. Česká televize také opakovaně zdůrazňuje hrdinský čin jednoho ze zavražděných mužů.

2.3.8 Další eticky sporné aspekty mimo vymezené výzkumné otázky

Mimo vymezené výzkumné otázky se ve vysílání televize objevil i další eticky sporný aspekt, a to narušení soukromí. Částečně se toho ČT dopouští už zveřejňováním fotografií střelce. O jejich používání pojednává V01.

Výrazného narušení soukromí rodiny pachatele se Česká televize dopouští ve dvou reportážích odvysílaných v pořadu Události ve dnech 10. a 11. prosince. V první z nich

Česká televize představuje profil pachatele v den střelby. Součástí příspěvku je i stand-up z prostoru před domem v Jilešovicích ve Slezsku, kde střelec, jak uvádí redaktor České televize Jiří Loučka, vyrostl s rodiči a starším bratrem. Dodává, že místo od dopoledne hlídá tříčlenná policejní hlídka. Na záběrech lze rozpoznat celý dům i s částí zahrady. Číslo popisné nelze vidět.

Redaktoři České televize se před dům znovu vrátili další den. Reportáž o vyšetřování události obsahuje mimo jiné další záběr z prostoru před domem rodičů střelce. Zatímco redaktor v asynchronu připomíná, že se střelec po svém činu stavit u svých rodičů a přiznal se k činu matce, mohou diváci vidět záběr, jak redaktor Tomáš Indrei zvoní na zvonek, načež se pootevrou a znova zavřou dveře balkonu domu. Za záclonami pak jde rozpoznat siluetu obyvatele domu.

2.4 Svědectví z České televize

Pro dokreslení obrazu zpravování České televize o střelbě ve Fakultní nemocnici Ostrava a objasnění dění v zákulisí vysílání jsem provedl rozhovory s jeho třemi důležitými postavami: moderátorkou proudového vysílání Barborou Kroužkovou, moderátorem Událostí a reportérem na místě v jedné osobě Jakubem Železným a zástupcem šéfredaktora zpravodajství České televize Františkem Lutonským.

Tito informanti byli vybráni, jelikož každý z nich zastupuje jinou skupinu novinářů České televize, kteří se na zpravodajství a publicistice o střelbě podíleli. Barbora Kroužková moderovala přes den mimořádné vysílání. Jakub Železný přinášel odpoledne informace přímo z místa a poté z Ostravy i spolumoderoval Události. František Lutonský jako zástupce šéfredaktora zpravodajství určoval směr mimořádného vysílání a také se podílel na přípravě Událostí.

Všichni dotazovaní uvedli, že v České televizi v současné době neexistují žádné předpisy nebo guidelines, které by určovaly, jak se takovým událostem věnovat, jakým stylem o nich informovat a zda se vyvarovat užívání některých eticky sporných prostředků. „Myslím si, že u nás nemusíme apelovat na moderátory, aby nešířili hysterii a paniku,“ uvedl Lutonský.

„Dramaturg a editor si řekne, co by si představoval, vy mu řeknete, co mu můžete nabídnout. To je základ. Ale že by byl nějaký psaný seznam ‚tohle dělej, tohle říkej, takto se chovej‘, tak to ne,“ popsal Železný.

Existuje pouze manuál, který určuje pracovní postupy a dělbu práce při podobných

událostech. „Manuál se týká jen vysílání samotného, nikoli obsahu. Určuje, že editor číslo jedna přestane dělat svou práci a začne dělat jinou, že redaktor ve službě začne dělat něco a koeditor zase něco jiného,“ vysvětlil Lutonský s tím, že tento materiál byl využit při zpravodajství o střelbě ve Fakultní nemocnici Ostrava.

Manuál každopádně neurčuje, při jakých událostech televize přechází do mimořádného vysílání a při kterých nikoli. To záleží pouze na citu a zkušenosti pověřených novinářů televize. V případě střelby si Lutonský nedokáže představit, že by televize do mimořádného vysílání nepřešla. „Pokud říkáme, že se v Ostravě střílelo v nemocnici a že tam jsou podle první informace čtyři mrtví, střelec je na útěku a neví se, jestli je pořád v areálu, tak si nedokážu představit, že bychom přešli k jinému tématu,“ uvedl.

O tom, že Česká televize z mimořádného vysílání vystoupila, poté rozhodla smrt útočníka. „Samozřejmě, kdyby byl na útěku déle, tak mimořádné vysílání jen tak neopustíme. Poté, co se zastřelil, už ale nechcete vypadat jako někdo, kdo se pase na tom neštěstí,“ řekl Lutonský.

Informanti byli v otázkách konfrontováni s několika eticky spornými momenty, které se ve vysílání objevily. Jeden z dotazů směřoval například na to, z jakého důvodu se rozhodla Česká televize užívat fotografii střelce i po jeho smrti. Stejně jako v případech jiných eticky sporných aspektů, užívání podoby střelce vnitřní pravidla televize nijak neregulují. Rozhodnutí tak padají na základě debaty zúčastněných editorů, členů vedení televize i moderátorů.

Rozhodnutí z 10. prosince 2019 přiblížil František Lutonský. „Vedli jsme o tom debatu hned ten den. I pár hodin poté, co se zastřelil. Byl to nejen pachatel činu, ale i oběť a jistě i on měl nějaké blízké lidi. A rozhodli jsme se ten den, že by to od nás bylo pokrytecké, kdybychom toho člověka neukazovali, když jsme ho do té chvíle ukázali několikrát. Divák hlavních zpráv by si pak mohl klást otázku: Vždyť o co jde, vždyť ho ukazovali celou dobu a teď už ne,“ objasnil.

Na otázku, proč se televize nezachovala tak, jak činí například v případě ukončení pátrání po hledané osobě, kdy její fotografie televize stahuje či rozmazává, odpověděl, že střelba ve Fakultní nemocnici Ostrava byla událostí tak mimořádného významu, že pro ni dle něj standardní pravidla neplatí. „Byla to síla toho příběhu v ten den, řekli jsme si, že veřejný zájem je jinde,“ uvedl.

Jiný názor má ovšem moderátor Jakub Železný. „Ve chvíli, kdy zveřejnění fotografie nemá

za cíl pomoci policii pachatele dopadnout, tak bych ji nezveřejňoval," řekl. Podle něj může šíření podoby střelce narušit soukromí jeho rodiny a také zvýšit popularitu pachatele.

Stejně se Železný dívá i na zmiňování jména střelce. Omezení jeho používání by podle něj mělo být i ve vnitřních předpisech České televize. „Skutečně nevidím důvod, proč bych, zvláště pokud už všichni vědí, jak se ten člověk jmenoval, měl používat jeho jméno. Třeba bych nepoužil jméno vraha dětí z ostrova Utoya a nevymýšlel, jak přesně to řeknu norsky, jak se snažili někteří kolegové. To bych si raději udělal čas a řekl jména všech těch dětí, které tam zavraždil," řekl Železný.

Podle Lutonského televize užívala jméno střelce „tak akorát“. „Oproti jiným médiím jsme v těchto situacích obecně opatrnější," uvedl.

Kroužková poznamenala, že pokud by byl pachatel dopaden živý, s užíváním fotografie by nesouhlasila, jelikož by platila presumpce nevinny. „Pokud je ale mrtvý, tak beru, že je to uzavřená věc," uvedla. „A z pohledu pravidla ‚čím víc zločinců a násilníků ukazujete, tím víc jich přitahujete‘: pokud jsme jej ukazovali, tak si myslím, že to bylo citlivě. A z hlediska času ne příliš dlouhou dobu," dodala Kroužková.

K několika odvysílaným profilům střelce uvedl Lutonský následující: „Samozřejmě je dobré dát střípek do mozaiky, co to bylo za člověka, jakou měl s největší pravděpodobností motivaci, a to na základě informací z policejního vyšetřování. Určitě si ale nemyslím, že bychom se babrali v životě toho atentátníka, teroristy, střelce, psychicky narušeného jedince. To si nemyslím, že děláme.“

„Samozřejmě z těchto lidí nechceme dělat nějaké hrdiny, nejraději bychom je vymizíkovali. Ale někdy to prostě nejde. A nejde to zvláště při mimořádně závažných událostech," dodal. Televize také záměrně neuveřejňovala postup střelce v nemocnici nebo detailní rekonstrukce jeho činu. „Když vysíláte, tak vysíláte nejen pro lidi, co to mají v hlavě v pořádku, ale i pro ty, co ne. Takže se snažíme vyvarovat popisu nějakých postupů, třeba kde střelec udělal chybu nebo kde si měl nabít zbraň," doplnil Lutonský.

V den střelby podle něj Česká televize nedala výraznější prostor obětem jednoduše proto, že o nich neměla žádné informace.

Uvedl také, že si nevybavuje, že by byla v Událostech odvysílána reportáž, kdy reportér natočil stand-up před domem rodiny střelce. Pokud se tak stalo, tak to zřejmě dokreslovalo příběh, uvedl Lutonský. Sám by ale takový materiál do vysílání nepustil. „Pokud se ptáte,

co bych dělal, kdyby za mnou přišel redaktor, řekl, že natočí příběh střelce, zeptá se sousedů, promluví si s jeho matkou, sestrou a bratrem, tak mu rozhodně řeknu, že mě to vůbec nezajímá,“ dodal.

Moderátoři zakládají způsob, o střelbě hovoří, jaký jazyk a tón užívají, jak expresivní výrazy volí, zejména na svých vlastních zkušenostech a cítění. „Téma to bylo samozřejmě citlivé, takže se muselo dbát na volbu slovníku,“ vzpomíná Kroužková.

Upozornila také, že hledání správných slov a stylu vyjadřování bylo zejména v prvních hodinách mimořádného vysílání složité také kvůli tomu, že scházely oficiálně potvrzené informace. Často se tak uchylovala k užívání podmiňovacího způsobu a směřovala hosty k obecnějším odpovědím.

Železný každopádně naznačil, že dle jeho názoru by měla Česká televize svůj odmítavý přístup k předpisům změnit. „Myslím, že v otázce guidelines má zpravodajství České televize dlouhodobě malinko skluz,“ uvedl Železný. Uvedl ale, že i bez těchto předpisů dokáže on sám o střelbám informovat eticky. „Myslím, že tohle je věc, která je mi docela vlastní. Určitá citlivost, schopnost vybalancovat situaci, najít a použít to správné slovo – korektní a citlivé, ale zároveň správné,“ řekl.

V návaznosti na toto prohlášení byl dotázán, zda mu přijde v mezích žurnalistické etiky i popisovat místo činu a požadovat další detaily o zraněních obětí od mluvčího záchranářů, jak během vysílání sám činil. „Máte pravdu, že jsme tuto otázku položit nemuseli. S tím odstupem to uznávám. Ale když jste na místě mnoho hodin, tak se možná stáváte nechtěně součástí toho prostředí, napadne vás tedy tato otázka a už si neřeknete, že je to eticky sporné,“ uvedl zpětně.

Informanti byli také dotazováni, jaké si z pokrývání této události odnesli zkušenosti a zda je někdy využili. Jakub Železný uvedl, že jej pokrývání takto tragické události do budoucna „mentálně zocelilo“. Kroužkové zase podle jejího vyjádření zkušenosti pomáhají při posuzování, jak zobrazit násilí, které se po ruské invazi odehrává na Ukrajině. Lutonský využil zkušenosti zejména v oblasti redakčních pracovních postupů.

Závěr

Tato práce se věnovala zpravodajství, které Česká televize poskytovala divákům o střelbě ve Fakultní nemocnici Ostrava, a jeho eticky sporným aspektům. Události se Česká televize věnovala rozsáhle, celkem o tématech s ní spojených informovala v den střelby téměř jedenáct hodin. To zástupce šéfredaktora zpravodajství ČT František Lutonský přisoudil mimořádnosti události a také tomu, že se po střelci několik hodin pátralo.

Analýza ukázala, že přístup České televize k informování o této události se lišil napříč jednotlivými problematickými body. Nejvíce o této rozpolcenosti svědčí zcela odlišný náhled na sdělování jména střelce a ukazování fotografie. Zásady nepublikovat tyto informace o střelci bývají experty a dalšími institucemi dávány na stejnou úroveň, přesto k nim Česká televize přistoupila jinak. Zatímco celé jméno střelce ve sledovaném období nezaznělo ve vysílání ČT24 ani jednou a jen párkrát moderátoři vyslovili jeho křestní jméno a iniciál příjmení, fotografii užívala televize běžně. To Lutonský přisoudil tomu, že se fotografie na obrazkách objevila už během pátrání a jeho týmu tak připadalo zbytečné ji po dopadení střelce skrývat.

Moderátoři až na několik málo výjimek, například během popisování místa činu, hovořili odměřeným, korektním jazykem i tónem. Vycházeli přitom z vlastní zkušenosti, ČT nemá pro tyto situace připraveny žádné guidelines. Televize pro událost střelby vytvořila speciální vizuální předěly, které doprovázela dramatickým jinglem, tyto vizuální aspekty ale pouze dodržovaly styl určený pro mimořádné vysílání. ČT neužívá žádné vizualizace či rekonstrukce samotného činu.

Televize se nevyhýbá podávání informací o osobním životě střelce, ve vysílání se objevuje jeho zaměstnavatel i citace souseda a známého, redaktor činí stand-up z prostoru před domem, kde vrah vyrůstal. Časté jsou také spekulace o motivu pachatele. ČT má v několika momentech tendenci jej popisovat jako člověka, kterému mohlo být učiněno ze strany nemocnice příkoří, nepřichází ovšem zdůraznění, že něco takového nemůže být důvodem pro masovou střelbu. Nelze ovšem říct, že by se ČT dopouštěla nějaké formy racionalizace střelby.

Televize ve svém vysílání vícekrát dává událost do kontextu dalších českých i zahraničních střelb, nevykresluje ji ale jako něco běžného. Naopak je často zdůrazněno, o jak výjimečnou

situaci jde.

Zcela určitě ve vysílání České televize nedochází k opomíjení obětí střelby. Již v prvních hodinách vysílání jsou do studia přes telefon pozíváni psychologové a psychiatři, kteří jsou dotazováni na to, jak pomoci přeživším takového útoku. Osobnostem obětí, uctění jejich památky a solidaritě mezi Ostravany bylo ve zkoumaném období věnováno více zpravodajských příspěvků. Ve vysílání se objevilo i číslo účtu sbírky na pomoc rodinám obětí.

Analýza odhalila ve vysílání i další eticky sporné momenty, kterým se zkoumaní autoři ve své práci nevěnují, či věnují pouze okrajově. Jde zejména o porušování soukromí, kterého se televize dopouští, když vysílá celkem dva vstupy reportéra před domem, kde střelec vyrůstal.

S přihlédnutím k tomuto i ke všem výše uvedeným zjištěním lze říct, že si Česká televize ve většině zkoumaných aspektů poradila se zpravodajstvím o střelbě ve Fakultní nemocnici Ostrava bez větších prohřešků proti zásadám žurnalistické etiky referování o těchto událostech, které stanovili experti. Výjimky jsou dle mého názoru pochopitelné vzhledem k tomu, o jak neobvyklou událost se v českém kontextu jedná.

V budoucnu by se tato práce dala rozšířit o analýzu toho, jak se věnovala zpravodajství o střelbě ve Fakultní nemocnici Ostrava jiná média. Například konkurenční televize Nova, případně české deníky nebo bulvární plátky. Letmé prolistování vydání některých novin z doby útoku mi naznačilo, že bychom se setkávali s eticky spornými aspekty pokrytí této události pravděpodobně častěji než v případě České televize.

Budu rád, když svůj účel najde i teoretická část této práce. Třeba jako určitá příručka nebo zdroj inspirace pro novináře, kteří se budou chtít více dozvědět o eticky sporných aspektech pokrytí masových střelb a různých přístupech k tomuto problému. Nabyté znalosti pak mohou využít při informování o dalších podobných událostech, které nás mohou v budoucnu potkat.

Masové střelby jsou dnes totiž problémem jako nikdy jindy v historii. Jen od toho, co jsem začal tuto diplomovou práci psát, se událo mnoho dalších tragických událostí. A to nejen ve Spojených státech, ale i za hranicemi na Slovensku. A není důvod si myslet, že další podobné

útoky nečekají i Česko. Proto bychom na ně měli být připraveni. Novináři obzvláště.

Summary

This thesis examines Czech Television's coverage of the shooting at the Ostrava University Hospital and its ethically problematic aspects. Czech Television covered the event extensively, covering topics related to it for almost eleven hours on the day of the shooting. František Lutonský, the deputy editor-in-chief of ČT news department, attributed this to the extraordinary nature of the event and to the fact that the shooter had been searched for several hours.

The analysis showed that Czech Television's approach to reporting on this event differed across individual problematic points.

This divisiveness is most evident in the completely different approach the television took to announcing the shooter's name and showing his photo. The policy of not publishing this information about the shooter is usually put on the same level by experts and other institutions, yet Czech Television approached it differently. While the shooter's full name was not heard on the ČT24 broadcasts in the monitored period, and only a few times did the anchors say his first name and the initial of his last name, the photo was used frequently. Lutonský attributed this to the fact that the photo already appeared on the screens during the manhunt and his team thought it unnecessary to hide it after the shooter was caught.

With a few exceptions, for example during the description of the crime scene, the anchors spoke in measured, considerate language and tone. They did so based on their own experience, ČT does not have any guidelines for these situations. The Czech Television created special visuals for the shooting coverage and used dramatic jingles, but these aspects only followed the established style of breaking news broadcast. ČT does not show any visualizations or reconstructions of the act itself.

The television does not avoid publishing information about the shooter's personal life. Quotes of his employer, neighbour and an acquaintance appear on the broadcast. One of the reporters appears in front of the house where the killer grew up. Speculation about the perpetrator's motive is also common. In several moments, ČT tends to describe him as a person who might have been abused by the hospital, but it is not emphasized that something like this can be a reason for committing a mass shooting. However, it cannot be said that CT

commits some form of rationalization of the shooting.

Several times the television puts the event in the context of other Czech and foreign shootings but does not portray it as something ordinary. On the contrary, it is often emphasized how extraordinary the situation is.

There is absolutely no neglect of the victims of the shooting in the broadcasts of Czech Television. Already in the first hours of the broadcast, psychologists and psychiatrists are invited to the studio over the phone and are asked about how to help the survivors of the attack. The personalities of the victims, honouring their memory and solidarity among citizens were a theme of several news reports in the examined period. The account number of the collection to help the victims' families also appears in the broadcast.

The analysis also revealed other ethically questionable moments in the broadcast, which the authors do not address in their work, or address only marginally. It is mainly a violation of privacy committed by the television when it broadcasts two reports from in front of the house where the shooter grew up.

Considering this and all the above-mentioned findings, it can be said that, in most of the examined aspects, Czech Television coped with the coverage of the shooting at the Ostrava University Hospital without major transgressions against the principles of journalistic ethics of reporting on these events, which were established by experts. Exceptions are, in my opinion, understandable given how unusual this event is in the Czech context.

In the future, this work could be expanded to include an analysis of how other media covered the shooting at the Ostrava University Hospital. For example, the rival television Nova, or Czech daily newspapers and tabloids. A short look through the issues of some newspapers from the time of the attack indicated to me that we would encounter ethically problematic aspects probably more often than in the case of Czech Television.

I will be happy if the theoretical part of this work also finds its purpose. Perhaps as a guide or a source of inspiration for journalists who want to learn more about the ethically problematic aspects of mass shooting coverage and the different approaches to the issue. They can then use the acquired knowledge to inform about other similar events that they may encounter in the future.

Today, mass shootings are a problem like never before in history. Since I started writing this thesis, many other tragic events have occurred. And not only in the United States, but also

across the border in Slovakia. And unfortunately, there is no reason to think that the Czech Republic will not face further similar attacks. Therefore, we should be prepared. Journalists especially.

Použitá literatura

ABC News, 2002. 18 Killed in German School Shooting. *ABC GO* [online]. April 26, 2002 [cit. 2023-07-22]. Dostupné z:

<https://abcnews.go.com/International/story?id=80001&page=1>

BACKHOLM, Klas, Marguerite MORITZ a Kaj BJÖRKQVIST, 2012. U.S. and Finnish Journalists: A Comparative Study of Roles, Responsibilities, and Emotional Reactions to School Shootings. In: MUSCHERT, Glenn W. a Johanna SUMIALA, ed. *School Shootings: Mediatized Violence in a Global Age* [online]. Emerald Group Publishing Limited, 2012, 2012-01-09, s. 141-160 [cit. 2023-07-18]. Studies in Media and Communications. ISBN 978-1-78052-918-9. Dostupné z: doi:10.1108/S2050-2060(2012)0000007011

BAUER, Pat, 2017. Dunblane school massacre. *Britannica* [online]. 2017 [cit. 2023-07-22]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Dunblane-school-massacre>

BAHR, Sarah, 2021. How The Times Covers Mass Shootings. *New York Times* [online]. [cit. 2023-07-29]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2021/03/26/insider/reporters-mass-shootings.html>

BENVENISTE, Alexis, 2021. America's newsrooms are reckoning with their mass shooting coverage. *CNN* [online]. [cit. 2023-07-29]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2021/04/18/media/america-newsrooms-gun-violence/index.html>

BBC, 2018. Crimea attack: Gun attack at Kerch college kills 19. *BBC* [online]. 17 October 2018 [cit. 2023-07-15]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-45891201>

BERKOWITZ, Bonnie a Chris ALCANTARA, 2019. The terrible numbers that grow with each mass shooting. *Washington Post* [online]. [cit. 2023-07-15]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/graphics/2018/national/mass-shootings-in-america/>

BERKOWITZ, Leonard a Jacqueline MACAULAY, 1971. The Contagion of Criminal Violence. *Sociometry* [online]. 1971, 34(2) [cit. 2023-07-18]. ISSN 00380431. Dostupné z: doi:10.2307/2786414

BJELOPERA, Jerome P., ed, 2013. *Public Mass Shootings in the United States: Selected Implications for Federal Public Health and Safety Policy* [online]. March 18, 2013 [cit. 2023-07-15]. Dostupné z: <https://sgp.fas.org/crs/misc/R43004.pdf>

- BLANKSTEIN, Andrew, Pete WILLIAMS, Rachel ELBAUM a Elizabeth CHUCK, 2017. Las Vegas Shooting: 59 Killed and More Than 500 Hurt Near Mandalay Bay. *NBC News* [online]. Oct. 2, 2017 [cit. 2023-07-15]. Dostupné z: <https://www.nbcnews.com/storyline/las-vegas-shooting/las-vegas-police-investigating-shooting-mandalay-bay-n806461>
- BOYD, Peter, James MOLYNEUX a Haroldo V. RIBEIRO, 2021. Assessing the contagiousness of mass shootings with nonparametric Hawkes processes. *PLOS ONE* [online]. 2021, **16**(3) [cit. 2023-06-24]. ISSN 1932-6203. Dostupné z: doi:10.1371/journal.pone.0248437
- BROOME, G., A. BUTLER-MANUEL, J. BUDD, Paul G. CARTER a T.A. WARLOW, 1988. The Hungerford shooting incident. *Injury* [online]. **19**(5), 313-317 [cit. 2023-07-22]. ISSN 00201383. Dostupné z: doi:10.1016/0020-1383(88)90101-5
- BURNS, Ronald a Charles CRAWFORD. School Shootings, the Media, and Public Fear: Ingredients for a Moral Panic. *Crime, Law and Social Change* [online]. 1999, **32**(2) [cit. 2023-07-22]. Dostupné z: <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/school-shootings-media-and-public-fear-ingredients-moral-panic>
- CLAYTON, Abené. ‘It isn’t helpful’: how media and mass shootings may reinforce each other. *The Guardian* [online]. [cit. 2023-07-29]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/us-news/2023/may/12/news-social-media-effect-mass-shootings>
- CLOUD, John, 1999. The Columbine Effect. *Time* [online]. Nov. 28, 1999 [cit. 2023-06-30]. Dostupné z: <https://content.time.com/time/magazine/article/0,9171,35098,00.html>
- ČT24, 2019. Česká televize [cit. 2023-06-29]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/>
- CROITORU, Arie, Sara KIEN, Ron MAHABIR, 2021. Responses to mass shooting events. *Criminology & Public Policy* [online]. 2019, **19**(1), 335-360 [cit. 2023-06-29]. ISSN 1538-6473. Dostupné z: doi:10.1111/1745-9133.12486
- CRESWELL, John W., 2013. *Qualitative inquiry and research design: choosing among five approaches*. 3rd ed. Thousand Oaks, California: SAGE Publications, 2013. ISBN 978-1-4129-9530-6.
- CULLEN, Dave, 2009. *Columbine*. USA: Twelve, 2009. ISBN 978-0-446-54693-5.

- DAILY ALTA CALIFORNIA, 1891. "Fourteen Persons Wounded." *Daily Alta California* [online]. 31 March 1891, (84) [cit. 2023-06-29].
- DAY, Maegan, 2016. The story of the first copycat mass shooter. *Timeline* [online]. Nov 7, 2016 [cit. 2023-06-29]. Dostupné z: <https://timeline.com/first-copycat-mass-shooter-8c0f08080307>
- DON'T NAME THEM, 2015 [cit. 2023-06-28]. Dostupné z: <https://www.dontnamethem.org/>
- DOLEJŠÍ, Milan, 2016. Střelba v Uherském Brodě: Zabiják si nechal poslední kulku pro sebe. *ČT24* [online]. 24. 2. 2016 [cit. 2023-07-16]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1704445-strelba-v-uherskem-brode-zabijak-si-nechal-posledni-kulku-pro-sebe>
- DRBOHLAV, Andrej, 2015. *Psychologie masových vrahů: příběhy temné duše a nemocné společnosti*. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5599-1.
- DUWE, Grant, 2004. The patterns and prevalence of mass murder in twentieth-century America. *Justice Quarterly* [online]. 2004, **21**(4), 729-761 [cit. 2023-07-18]. ISSN 0741-8825. Dostupné z: doi:10.1080/07418820400095971
- FOX, James Alan, Nathan E. SANDERS, Emma E. FRIDEL, Grant DUWE a Michael ROCQUE, 2021. The Contagion of Mass Shootings: The Interdependence of Large-Scale Massacres and Mass Media Coverage. *Statistics and Public Policy* [online]. 2021, **8**(1), 53-66 [cit. 2023-06-24]. ISSN 2330-443X. Dostupné z: doi:10.1080/2330443X.2021.1932645
- FOX NEWS, 2018. Chilling animation: Parkland shooter's movements in school. *Fox News* [online]. 25. 4. 2018 [cit. 2023-07-16]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Laizg39LsuQ>
- GUN VIOLENCE ARCHIVE, 2013. General Methodology [online]. [cit. 2023-07-15]. Dostupné z: <https://www.gunviolencearchive.org/methodology>
- GERSHBERG, Michelle, 2007. Media dilemma deepens over Virginia gunman video. *Reuters* [online]. APRIL 20, 2007 [cit. 2023-06-30]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/uk-usa-crime-shooting-media-idUKN1941833320070420>
- GIBBS, Rodney a Madeline CONWAY, 2016. *Evoking Charles Whitman: The UT Tower Shooting in Film* [online]. July 28, 2016 [cit. 2023-06-29]. Dostupné z:

<https://apps.texastribune.org/guns-on-campus/charles-whitman-ut-tower-shooting-films/>

GOULD, Madelyn, Patrick JAMIESON a Daniel ROMER, 2003. Media Contagion and Suicide Among the Young. *American Behavioral Scientist* [online]. 2003, **46**(9), 1269-1284 [cit. 2023-07-18]. ISSN 0002-7642. Dostupné z: doi:10.1177/0002764202250670

GRIMSON, Matthew, 2015. Port Arthur Massacre: The Shooting Spree That Changed NBC NEWS, 2015. Australia's Gun Laws [online]. July 25, 2015 [cit. 2023-07-16]. Dostupné z: <https://www.nbcnews.com/news/world/port-arthur-massacre-shooting-spree-changed-australia-gun-laws-n396476>

Gun Violence Archive, 2023. Mass Shootings [cit. 2023-06-30]. Dostupné z: <https://www.gunviolencearchive.org/reports/mass-shooting>

HELFGOTT, Jacqueline B, 2008. Criminal Behavior: Theories, Typologies and Criminal Justice. 1. California: Sage Publications. ISBN 1412904870.

HELFGOTT, Jacqueline B, 2015. Criminal behavior and the copycat effect: Literature review and theoretical framework for empirical investigation. *Aggression and Violent Behavior* [online]. 2015, **22**, 46-64 [cit. 2023-06-24]. ISSN 13591789. Dostupné z: doi:10.1016/j.avb.2015.02.002

HENDL, Jan, 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-040-2.

HISTORY IS NOW, 2018. The Sad Story of America's First Indiscriminate Mass Shooting. September 17, 2018 [cit. 2023-06-28]. Dostupné z: <http://www.historyisnowmagazine.com/blog/2018/9/17/the-sad-story-of-americas-first-indiscriminate-mass-shooting>

HROMKOVÁ, Dominika a Václav JANOUŠ, 2019a. Holčám nosil kytky a měl trestní minulost. Kdo byl střelec z Ostravy. *iDnes.cz* [online]. MAFRA, 11. prosince 2019 [cit. 2023-06-28]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/ostrava-vrah-tragedie-strelba.A191210_195905_domaci_jum

HROMKOVÁ, Dominika a Václav JANOUŠ, 2019b. Ředitel nemocnice: V první chvíli mě napadlo, že střílí někdo vyšinutý. *iDnes.cz* [online]. MAFRA, 11. prosince 2019 [cit. 2023-06-28]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/nemocnice-ostrava-strelba-reditel.A191211_060847_domaci_bro

JAYMI ELSASS, H., Jaclyn SCHILDKRAUT a Mark C. STAFFORD, 2016. Studying School Shootings: Challenges and Considerations for Research. *American Journal of Criminal Justice* [online]. **41**(3), 444-464 [cit. 2023-06-24]. ISSN 1066-2316. Dostupné z: doi:10.1007/s12103-015-9311-9

JETTER, Michael a Jay WALKER, 2018. The Effect of Media Coverage on Mass Shootings. *IZA Discussion Paper* [online]. 19 Nov 2018 [cit. 2023-07-18]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3286159

JIROUŠKOVÁ, Pavla, 2020. Odložení případu: Ms kraj - střelby ve Fakultní nemocnici Ostrava. *Policie.cz* [online]. [cit. 2023-07-16]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/krajske-reditelstvi-severomoravskeho-kraje-zpravodajstvi-odlozeni-pripadu.aspx>

KEARNEY, Cassandra, 2020. A Historical Perspective on the “Mental Illness as Motive” Narrative. *Rhetoric of Health and Medicine* [online]. **3**(1), 34-62 [cit. 2023-06-24]. ISSN 25735055. Dostupné z: doi:10.5744/rhm.2020.1002

KISSNER, Jason, 2016. Are Active Shootings Temporally Contagious? An Empirical Assessment. *Journal of Police and Criminal Psychology* [online]. **31**(1), 48-58 [cit. 2023-06-24]. ISSN 0882-0783. Dostupné z: doi:10.1007/s11896-015-9163-8

LANGMAN, Peter, 2018. Different Types of Role Model Influence and Fame Seeking Among Mass Killers and Copycat Offenders. *American Behavioral Scientist* [online]. **62**(2), 210-228 [cit. 2023-06-24]. ISSN 0002-7642. Dostupné z: doi:10.1177/0002764217739663

LANKFORD, Adam a Eric MADFIS, 2018. Don't Name Them, Don't Show Them, But Report Everything Else: A Pragmatic Proposal for Denying Mass Killers the Attention They Seek and Deterring Future Offenders. *American Behavioral Scientist* [online]. **62**(2), 260-279 [cit. 2023-06-24]. ISSN 0002-7642. Dostupné z: doi:10.1177/0002764217730854

LANKFORD, Adam, 2016. Fame-seeking rampage shooters: Initial findings and empirical predictions. *Aggression and Violent Behavior* [online]. **27**, 122-129 [cit. 2023-06-24]. ISSN 13591789. Dostupné z: doi:10.1016/j.avb.2016.02.002

LANKFORD, Adam a Sara TOMEK, 2018. Mass Killings in the United States from 2006 to 2013: Social Contagion or Random Clusters?. *Suicide and Life-Threatening Behavior* [online]. **48**(4), 459-467 [cit. 2023-07-18]. ISSN 03630234. Dostupné z:

doi:10.1111/sltb.12366

LANKFORD, Adam, 2015. Mass Shooters in the USA, 1966–2010: Differences Between Attackers Who Live and Die. *Justice Quarterly* [online]. **32**(2), 360-379 [cit. 2023-07-18]. ISSN 0741-8825. Dostupné z: doi:10.1080/07418825.2013.806675

LANKFORD, Adam, 2014. Précis of the myth of martyrdom: What really drives suicide bombers, rampage shooters, and other self-destructive killers. *Behavioral and Brain Sciences*, **37**(4), 351-362.

LANKFORD, Adam a James SILVER, 2019. Why have public mass shootings become more deadly?. *Criminology & Public Policy* [online]. **19**(1), 37-60 [cit. 2023-06-24]. ISSN 1538-6473. Dostupné z: doi:10.1111/1745-9133.12472

LEVIN, Jack a Eric MADFIS, 2009. Mass Murder at School and Cumulative Strain. *American Behavioral Scientist* [online]. **52**(9), 1227-1245 [cit. 2023-07-18]. ISSN 0002-7642. Dostupné z: doi:10.1177/0002764209332543

LIN, Ping-I, Lin FEI, Drew BARZMAN, M. HOSSAIN a Natalia L. KOMAROVA, 2018. What have we learned from the time trend of mass shootings in the U.S.?. *PLOS ONE* [online]. **13**(10) [cit. 2023-06-24]. ISSN 1932-6203. Dostupné z: doi:10.1371/journal.pone.0204722

MCBRIDE, Kelly, 2019. Not naming mass shooters (much) is now the norm. *Poynter* [online]. [cit. 2023-07-29]. Dostupné z: <https://www.poynter.org/ethics-trust/2019/not-naming-mass-shooters-much-is-now-the-norm/>

MCBRIDE, Kelly a Amaris CASTILLO, 2021. NPR Standards Need More Clarity Around When To Name A Mass Shooter. *NPR* [online]. [cit. 2023-07-29]. Dostupné z: <https://www.npr.org/sections/publiceditor/2021/03/25/981170871/npr-standards-need-more-clarity-around-when-to-name-a-mass-shooter>

MCQUAIL, Denis, 2009. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-574-5.

MEARS, Daniel P., Melissa M. MOON a Angela J. THIELO, 2017. Columbine Revisited: Myths and Realities About the Bullying–School Shootings Connection. *Victims & Offenders* [online]. **12**(6), 939-955 [cit. 2023-06-24]. ISSN 1556-4886. Dostupné z: doi:10.1080/15564886.2017.1307295

- MEEHAN, Claire, 2015. Responding to school violence: Confronting the Columbine effect. *Australian & New Zealand Journal of Criminology* [online]. **48**(2), 293-295 [cit. 2023-07-15]. ISSN 0004-8658. Dostupné z: doi:10.1177/0004865814554337
- MEINDL, James N. a Jonathan W. IVY, 2017. Mass Shootings: The Role of the Media in Promoting Generalized Imitation. *American Journal of Public Health* [online]. **107**(3), 368-370 [cit. 2023-06-24]. ISSN 0090-0036. Dostupné z: doi:10.2105/AJPH.2016.303611
- MEINDL, James N. a Jonathan W. IVY, 2018. Reducing Media-Induced Mass Killings: Lessons From Suicide Prevention. *American Behavioral Scientist* [online]. **62**(2), 242-259 [cit. 2023-06-24]. ISSN 0002-7642. Dostupné z: doi:10.1177/0002764218756918
- MELOY, J. Reid, Kris MOHANDIE, James L. KNOLL a Jens HOFFMANN, 2015. The Concept of Identification in Threat Assessment. *Behavioral Sciences & the Law* [online]. **33**(2-3), 213-237 [cit. 2023-06-28]. ISSN 07353936. Dostupné z: doi:10.1002/bsl.2166
- MURRAY, Jennifer L., 2017. Mass Media Reporting and Enabling of Mass Shootings. *Cultural Studies ↔ Critical Methodologies* [online]. **17**(2), 114-124 [cit. 2023-07-18]. ISSN 1532-7086. Dostupné z: doi:10.1177/1532708616679144
- NEWMAN, Katherine a Cybelle FOX, 2009. Repeat Tragedy. *American Behavioral Scientist* [online]. **52**(9), 1286-1308 [cit. 2023-06-26]. ISSN 0002-7642. Dostupné z: doi:10.1177/0002764209332546
- NEW YORK TIMES, 2017. Mapping the Las Vegas Massacre | NYT - Visual Investigations. *New York Times* [online]. 11. 11. 2017 [cit. 2023-07-16]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=krr4u6uGdzc&t=359s>
- NO NOTORIETY, nedatováno [online] [cit. 2023-06-29]. Dostupné z: <https://nonotoriety.com/>
- O'TOOLE, Mary Ellen, Eugene V. BERESIN, Alan (LANNY) BERMAN, Steven M. GORELICK, Jacqueline B. HELFGOTT a Chuck TOBIN, 2014. Celebrities Through Violence: The Copycat Effect and the Influence of Violence in Social Media on Mass Killers. *Violence and Gender* [online]. **1**(3), 107-116 [cit. 2023-07-18]. ISSN 2326-7836. Dostupné z: doi:10.1089/vio.2014.1512
- OSVALDOVÁ, Barbora, 2011. *Zpravodajství v médiích*. 2., upr. vyd. Praha: Karolinum.

ISBN 978-80-246-1899-9.

PESCARA-KOVACH, Lisa a Mary-Jeanne RALEIGH, 2017. The Contagion Effect as it Relates to Public Mass Shootings and Suicides. *The Journal of Campus Behavioral Intervention* [online]. (5), 35-45 [cit. 2023-07-22]. Dostupné z: <https://www.alicetraining.com/wp-content/uploads/2019/08/The-Contagion-Effect-LPescara-KovachM.J.Raleigh.pdf>

RAY, Michael, 2023. Oslo and Utøya attacks of 2011. *Britannica* [online]. Jul 15, 2023 [cit. 2023-07-15]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Oslo-and-Utoya-attacks-of-2011#ref1118797>

Reuters, 2023. Factbox: Mass shootings in Europe over the decades. *Reuters* [online]. May 5, 2023 [cit. 2023-07-22]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/europe/mass-shootings-europe-over-decades-2023-05-05/>

ROBINSON, Oliver C. Sampling in Interview-Based Qualitative Research: A Theoretical and Practical Guide. *Qualitative Research in Psychology* [online]. 2013, 2013-11-18, **11**(1), 25-41 [cit. 2023-07-31]. ISSN 1478-0887. Dostupné z: doi:10.1080/14780887.2013.801543

Sbírka zákonů Česká republika. Břeclav: Moraviapress. ISSN 1211-1244.

SEDLÁKOVÁ, Renáta, 2014. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3568-9.

SERAZIO, Michael, 2010. Shooting for Fame: Spectacular Youth, Web 2.0 Dystopia, and the Celebrity Anarchy of Generation Mash-Up. *Communication, Culture & Critique* [online]. **3**(3), 416-434 [cit. 2023-07-16]. ISSN 17539129. Dostupné z: doi:10.1111/j.1753-9137.2010.01078.x

SCHILDKRAUT, Jaclyn, 2019. A Call to the Media to Change Reporting Practices for the Coverage of Mass Shootings. *Washington University Journal of Law and Policy* [online]. [cit. 2023-07-18]. Dostupné z: https://openscholarship.wustl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2113&context=law_journal_law_policy

SCHILDKRAUT, Jaclyn, 2018. The media should stop making school shooters famous. *Vox* [online]. [cit. 2023-07-29]. Dostupné z: <https://www.vox.com/the-big->

- idea/2018/2/22/17041382/school-shooting-media-coverage-perpetrator-parkland
- SCHILDKRAUT, Jaclyn, H. Jaymi ELSASS a Kimberly MEREDITH, 2017. Mass shootings and the media: why all events are not created equal. *Journal of Crime and Justice* [online]. **41**(3), 223-243 [cit. 2023-06-24]. ISSN 0735-648X. Dostupné z: doi:10.1080/0735648X.2017.1284689
- SCHULZ, Winfried a Irena REIFOVÁ, 2004. *Analýza obsahu mediálních sdělení. 2.,* přeprac. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0827-8.
- SILVA, Jason R. a Emily Ann GREENE-COLOZZI, 2019. Fame-seeking mass shooters in America: Severity, characteristics, and media coverage. *Aggression and Violent Behavior* [online]. **48**, 24-35 [cit. 2023-06-24]. ISSN 13591789. Dostupné z: doi:10.1016/j.avb.2019.07.005
- SIDHU, Shawn Singh. Name No Names: The Role of the Media in Reporting Mass Shootings, 2017. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry* [online]. **56**(1), 3-4 [cit. 2023-06-28]. ISSN 08908567. Dostupné z: doi:10.1016/j.jaac.2016.10.004
- STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES, 2016. Mass Shootings in America. [cit. 2023-07-15]. Dostupné z: <https://swap.stanford.edu/was/20161202200317/http://library.stanford.edu/projects/mass-shootings-america>
- STRAUSS, Anselm L. a Juliet CORBIN, 1999. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie.* Brno: Sdružení Podané ruce. SCAN. ISBN 80-85834-60-X.
- SURETTE, Ray, 2002. Self-Reported Copycat Crime Among a Population of Serious and Violent Juvenile Offenders. *Crime & Delinquency* [online]. **48**(1), 46-69 [cit. 2023-06-28]. ISSN 0011-1287. Dostupné z: doi:10.1177/0011128702048001002
- ŠPIČKOVÁ, Petra, 2020. Střelec z ostravské nemocnice si vybral čekárnu s největším počtem lidí. Plánoval „rozšířenou sebevraždu“. *ČT24* [online]. 26. 8. 2020 [cit. 2023-07-16]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3169638-strelec-z-ostravske-nemocnice-si-vybral-cekarnu-s-nejvetsim-poctem-lidi-policie>
- ŠVEC, Pavel, 2023. Smrt na samotě Kadrnožka. Zběh postřílel samopalem personál

restaurace, neví se proč. *Aktuálně.cz* [online]. 15. 4. 2023 [cit. 2023-06-29]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/smrť-na-samote-kadrnozka-zbeh-postrilel-samopalem-personal-r/r~9e9aa6b6af6b11edb1f50cc47ab5f122/>

TOWERS, Sherry, Andres GOMEZ-LIEVANO, Maryam KHAN, Anuj MUBAYI, Carlos CASTILLO-CHAVEZ a Joshua YUKICH, 2015. Contagion in Mass Killings and School Shootings. *PLOS ONE* [online]. **10**(7) [cit. 2023-06-24]. ISSN 1932-6203. Dostupné z: doi:10.1371/journal.pone.0117259

TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ, 2010. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-683-4

TŘEČEK, Čeněk a Jiří PÁNEK, 2015. *PŘEHLEDNĚ: Útok v Uherském Brodě a zásah policie krok za krokem* [online]. 25. února 2015 [cit. 2023-07-16]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/chronologie-v-pripadu-strelby-z-uherskeho-brodu.A150225_104348_zlin-zpravy_cen

Úplné znění zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Vydání: dvanácté. Praha: Armex Publishing, 2022. ISBN 978-80-87451-89-2.

WALLENFELDT, Jeff, 2016. Texas Tower shooting of 1966. *Britannica* [online] [cit. 2023-06-29]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Texas-Tower-shooting-of-1966>

WIKE, Traci L. a Mark W. FRASER, 2009. School shootings: Making sense of the senseless. *Aggression and Violent Behavior* [online]. **14**(3), 162-169 [cit. 2023-07-18]. ISSN 13591789. Dostupné z: doi:10.1016/j.avb.2009.01.005

WILSON, Laura C., ed, 2016. *The Wiley Handbook of the Psychology of Mass Shootings*. Wiley-Blackwell, November 2016. ISBN 978-1-119-04793-3.

WINDREM, Robert, 2007. Virginia Tech Killer's Strange 'Manifesto.' NBC News. (Apr. 19, 2007), Dostupné z: http://www.nbcnews.com/id/18187368/ns/us_news-crime_and_courts/t/va-tech-killers-strangemanifesto/#.XEof3FxKjIU

Teze diplomové práce

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce									
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:									
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Klézl Tomáš	Razítko podatelny: <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;"> Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd </td> </tr> <tr> <td>Došlo dne:</td> <td style="text-align: center;">23 -07- 2021 -1-</td> </tr> <tr> <td>Čj:</td> <td style="text-align: center;">129 Příloh:</td> </tr> <tr> <td>Přidělena:</td> <td></td> </tr> </table>	Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd		Došlo dne:	23 -07- 2021 -1-	Čj:	129 Příloh:	Přidělena:	
Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd									
Došlo dne:	23 -07- 2021 -1-								
Čj:	129 Příloh:								
Přidělena:									
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2019									
E-mail diplomantky/diplomanta: tomas.klezl@gmail.com									
Studijní obor/forma studia: Žurnalistika/prezenční									
Název práce v češtině: Eticky sporné aspekty mediálního pokrytí střelby ve Fakultní nemocnici Ostrava na příkladu zpravodajské stanice televize veřejné služby ČT24									
Název práce v angličtině: Ethically controversial aspects of the media coverage of the Ostrava University Hospital attack on the example of the public service news channel ČT24									
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013) (diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezi) LS 2021/2022									
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): Mediální pokrytí masových střelb je v posledních letech jedním ze silně diskutovaných témat žurnalistické etiky. Americká média čelí kritice kvůli způsobu, jakým zpravují o těchto událostech. Řada expertů uvádí, že se média dopouštějí při referování o těchto činech řady pochybení, která mohou například motivovat další potenciální agresory, aby se podobných činů dopustili. Ve své práci se zaměřím na střelbu ve Fakultní nemocnici Ostrava z prosince 2019 a její mediální pokrytí české veřejnoprávní zpravodajské televize ČT24.									
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků): Cílem výzkumu je na základě kvalitativní a kvantitativní analýzy zmapovat zpravování České televize o střelbě ve Fakultní nemocnici Ostrava, která se udála 10. prosince 2019, zkoumat možné eticky sporné momenty a zjistit, zda se Česká televize dopustila chyb, které stanovili američtí experti. Odborná literatura (např. Meindl a Ivy, 2016; Lankford a Madfis, 2017) uvádí několik strategií, kterými se mohou televize a jiná média řídit, aby svým pokrytím události nevytvářela podhoubí pro další činy podobného charakteru. Práce se zaměřuje na to, zda ČT tyto zásady dodržela. V teoretické části na konkrétních příkladech z moderní historie představím fenomén masové střelby a s pomocí odborné literatury objasním eticky sporné aspekty medializace těchto činů. Na závěr popíši průběh střelby ve Fakultní nemocnici Ostrava ze dne 10. prosince 2019. V praktické části pomocí kvantitativní analýzy zmapuji četnost některých eticky sporných aspektů mediálního pokrytí střelby, jako je frekvence samotných mediálních příspěvků a užití fotografie a jména pachatele. Předmětem výzkumu kvalitativní analýzou bude možná bulvarizace, narušování soukromí, užití jazyka či jiné problematické aspekty. K výzkumu využiji kódovací knihu. Využiji také metody polostrukturovaného rozhovoru k získání svědectví redaktorů České televize, kteří se na pokrytí události podíleli.									

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. Úvod
2. Teoretická část
 - a. Představení fenoménu masové střelby
 - b. Eticky sporné aspekty mediálního pokrytí masových střelb
 - c. Střelba ve Fakultní nemocnici Ostrava
 - i. Popis události
 - ii. Závěry vyšetřování
3. Praktická část
 - a. Střelba ve Fakultní nemocnici Ostrava ve zpravodajství České televize
 - i. Eticky sporné aspekty – kvantitativní obsahová analýza
 - ii. Eticky sporné aspekty – kvalitativní obsahová analýza
 - iii. Svědeckví reportérů a moderátorů
4. Závěr
5. Použitá literatura
6. Přílohy

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

Vysílání ČT24 ve dnech po události a v dalších dnech, kdy se Česká televize události nebo jejím následkům věnovala (např. při zveřejnění závěrů vyšetřování, při výhrůžkách dalším útokem, při památečních akcích apod.): 10. – 14., 17., 20. 25. prosince 2019; 10., 21. ledna 2020; 26. srpna 2020.

V případě 10. prosince bude v práci sledováno celodenní kontinuální vysílání ČT24, v další dny bude monitorován jen pořad Události.

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Kvantitativní a kvalitativní obsahová analýza, polostrukturovaný rozhovor

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

Jetter, Michael a Jay Walker. The Effect of Media Coverage on Mass Shootings. IZA – Institute of Labor Economics [online]. October 2018 [cit. 2019-11-17]. Dostupné z: <http://ftp.iza.org/dp11900.pdf>

Může mediální zobrazení střelců podpořit budoucí masové střelby? Studie se zabývá souvislostí mezi každodenním pokrytím střelb v pořadu ABC World News Tonight a následnými masovými střelbami v USA od 1. ledna 2013 do 23. června 2016.

Meindl, James a Jonathan Ivy. Mass Shootings: The Role of the Media in Promoting Generalized Imitation. American Journal of Public Health [online]. December 3, 2016 [cit. 2019-11-17]. DOI: 10.2105/AJPH.2016.303611. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5296697/>

Masové střelby jsou ve Spojených státech vážným problémem. Masová střelba se odehraje zhruba jednou za 12,5 dne. Studie nabízí přehled generalizovaného napodobování a diskutuje nad tím, jak může způsob, jakým média zpravují o masových střelbách, podpořit pravděpodobnost dalších střelb. Také navrhuje mediální předpisy, které by tyto možné efekty limitovaly.

Lankford, A. (1) and Madfis, E. (2) (no date) 'Don't Name Them, Don't Show Them, But Report Everything Else: A Pragmatic Proposal for Denying Mass Killers the Attention They Seek and Detering Future Offenders', American Behavioral Scientist, 62(2), pp. 260–279. doi: 10.1177/0002764217730854.

Předchozí výzkum ukázal že mnoho masových střelců otevřeně přiznalo, že touží po slávě. Autoři navrhuji, aby mediální organizace již nepublikovali jména nebo fotografie masových střelců (kromě období pátrání), ale kromě toho zpravovaly o všem, co se týká těchto událostí, a to v jakkoli velkých detailech je potřeba.

James Alan Fox, Nathan E. Sanders, Emma E. Fridel, Grant Duwe & Michael Rocque 2021, 'The Contagion of Mass Shootings: The Interdependence of Large-Scale Massacres and Mass Media Coverage', *Statistics and Public Policy*, no. 0, pp. 1–22, viewed 9 June 2021, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/2330443X.2021.1932645>

Tato studie masových střelb od roku 2000 se zaměřuje na krátkodobý efekt nakažlivosti, spíše než na efekt napodobitelství v období let po události. Také nabízí modely, které odhalují korelační incidenci mezi masovými střelbami a mediálním pokrytím těchto událostí.

OSVALDOVÁ, Barbora. Zpravodajství v médiích. 2., upr. vyd. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1899-9.

Publikace obsahuje články různých autorů věnovaných fenoménu zpravodajství. Kniha mapuje různé oblasti zpravodajství - počínaje nejstarší žurnalistikou psanou, přes agenturní, audiovizuální, fotožurnalistiku, až po produkci tzv. nových médií. Samostatná kapitola je věnována jazyku zpráv a zpravodajství a pro úplnost je zařazena i prakticky zaměřená kapitola o žurnalistice v extrémních situacích.

SCHULZ, Winfried a Irena REIFOVÁ. Analýza obsahu mediálních sdělení. 3., nezměn. vyd. Přeložil Barbara KÖPPLOVÁ. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1980-4.

Kniha poskytuje úvod do problematiky politické komunikace a obsahové analýzy masově mediovaných textů. První část publikace tvoří tři texty sociologů z univerzity v Erlagenu-Norimberku, vypracované v rámci společného projektu s FSV UK. Uvádějí čtenáře do problematiky vztahu médií a veřejné sféry, ukazují způsoby kvantitativního rozboru masově mediovaných sdělení a vyhodnocování zpravodajství. Druhá část knihy přináší konkrétní výsledky projektu, který se zabýval zobrazováním tzv. vánoční krize v České televizi.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

BRENDLOVÁ, Ellen. *Střelba v Uherském Brodě a její zpravodajské pokrytí ve vysílání ČT24*. 2017. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Lokšík, Martin.

NEVŠÍMALOVÁ, Aneta. *Komunikace ČT24 mimo obrazovku*. Praha, 2020. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Štoll, Martin.

Datum / Podpis studenta/ky
22.7.2021

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

MORAVEC JACLAV, 23.7.2021
Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVĚHU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU
UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM
PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ
KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO OBORU.

Asst. Prof. Ing. Mgr. J. Čížková

Seznam příloh

Příloha č. 1: Kódovací kniha k VO1 a VO2 (tabulka)

Příloha č. 2: Kódovací kniha k VO3 (tabulka)

Příloha č. 3: Rozhovor s Barborou Kroužkovou (rozhovor)

Příloha č. 4: Rozhovor s Františkem Lutonským (rozhovor)

Příloha č. 5: Rozhovor s Jakubem Železným (rozhovor)